

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

SORANER - *bladet*

Månedsskrift for Soransk Samfund

Årgang 64 . Nr. 10

December

1979

Tidsskrift for Sygeplejersker
Udgivet af Dansk Sygeplejeråd

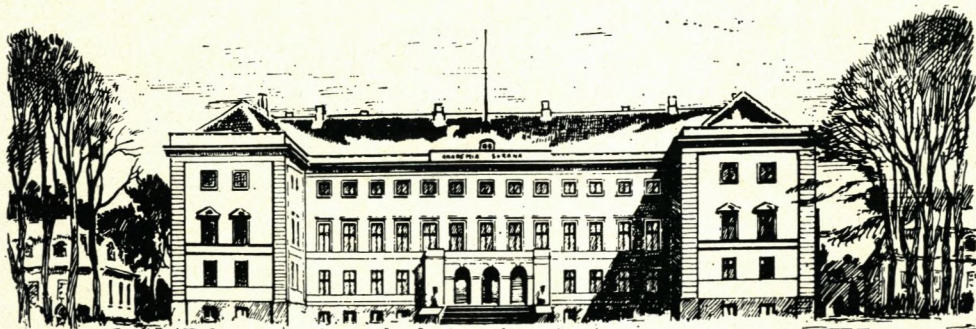
SYGEPLEJERSKEN

HARLANG & TOKSVIG BLADFORLAG A/S

Dr. Tværgade 30 · 1302 København K · Tlf. (01) 13 86 66

Formidler annoncer til mere end 20 danske fag- og organisationsblade

C.W. Tom-Petersen
Academia Sorana

efter tegning af Christian Tom-Petersen

SORØNER-BLADET

DECEMBER 1979 64. ÅRGANG NUMMER 10

Den naturhistoriske og etnografiske samling

Af adjunkt K. E. Koch.

Den Naturhistoriske Samling ved Sorø Akademis Skole er vokset stille og roligt i tid og rum. Nogle tider har været bedre for samlingen end andre, og ikke alle rum har været lige velegnede.

Samlingen på Hovedbygningen

Samlingen tog sin begyndelse med Fr. d. 6.s Skole og Akademi 1822. Frem til 1849, hvor

den akademiske læreanstalt blev nedlagt, var der tale om to uafhængige samlinger. *Japetus Steenstrup*, der underviste 1841-45 på Akademiet, fik på disse få år øget den akademiske samling betydeligt og bragt den i orden. Skolens naturhistoriske samling bestod af »en liden samling af konkylier« i 1843, da cand. theol. *Franz Vogelius Steenstrup Jacobsen* blev ansat. Året efter voksede samlingen med 12 numre fra den akademiske doubletsamling (konchylier, mineralier og et strudseæg), og Jacobsen gav den bl. a. 20 fugle. Samme år udvirkede Jacobsen, at der blev anskaffet et stort skab med glastruer samt 300 æsker til konchylierne. Samlingen bestod nu af 224 numre.

I 1845 forflyttedes *Japetus Steenstrup* til Universitetet, og Jacobsen påtog sig undervisningen af Akademisterne. I de følgende år voksede samlingen ved skolen stærkt. Jacobsen udstoppede og præparerede på livet løs. I 1849 bestod samlingen af 946 numre.

I 1850, efter sammenlægningen af de to samlinger, optræder Den Naturhistoriske Samling for første gang som et særskilt punkt i årsskriftet. Den akademiske samling angives at bestå af 480 numre henhørende til bendyrene (hvirveldyr), 2769 numre til lededyrene og 621 til bløddyrene. I herbariet fandtes 177 fascikler, hvoraf kun 27 var ordnede. I 1851 angav Jacobsen at have ordnet yderligere 50 fascikler. Den mineralogiske samling bestod af ca. 1000 numre. Den alm. geognostiske samling af 200 numre. Den geognostiske samling var opstillet og i god stand, det samme kunne ikke siges om den mineralogiske.

Samtidig med arbejdet i samlingerne nåede Jacobsen at udfærdige et lille skrift om insektfaunaen omkring Sorø, som han fremlagde

Tyrannosaurus har vi ikke mere.

ved de skandinaviske naturforskere femte møde 1847 i København, og som kan læses i en revideret form i »Indbydelsesskrift til den årlige Hoved-examen i Sorø Akademis Skole i juli 1850«. Adjunkt Jacobsen blev 20. sept. 1851 udnævnt til sognepræst i Nordby på Samsø.

I 1851 var en nyopstilling af samlingerne afsluttet. De hidtil anskaffede skabe havde stået spredt, og – hvad der var yderst uheldigt for samlingen – de var meget utætte. Nu blev de samlet i en skabsrække og anbragt oven på en helt nybygget, bredere skabsrække. Desuden blev der konstrueret en terrasseopstilling v. hj. a. løse kasser inde i skabene, således at præparaterne kom til at stå i tre rækker. Denne opstilling, der er udødeliggjort af Chr. Dalsgaard med billedet af overlærer Lorenzen og Ole stod til 1901 i korridoren i hovedbygningens mellemetage. Cand. philos. *Peter Lorenzen* blev 7. nov. 1851 konstitueret som lærer ved skolen. Til alt held for samlingen viste Lorenzen sig at være ligeså dynamisk som sin forgænger. Under hans ledelse de følgende 30 år voksede samlingen støt. Allerede i 1854 kom der fra hans hånd en: »Fortegnelse over Sorø lærde Skoles Samling af naturalier, bøger, tegninger og andre gjenstande til Brug ved den naturhistoriske Undervisning«. Fortegnelsen fortsætter i 1855 – begge år som indbydelsesskrift til examen. I 1870 kommer i årsskriftet »Oldsagssamlingen på Sorø Akademi«.

Skolen havde i 1859 fået en større samling oldsager, som blev opstillet af overlærer *Johnstrup* i den fysiske samling, men senere overgik lokalet og oldsagerne til naturhistorisk samling. Igen i 1871 skrev Lorenzen indbydelsesskrift til examen: »Medd. om den naturhistoriske samling herunder den mineralogiske og oldsagssamlingen«. Og i 1872: »Medd. om jættestue ved Bromme samt om naturhistorisk Samling og Oldsagssamlingen«.

I Lorenzens tid udbygges samlingerne med 9 skabe, og af større enkeltgaver fra denne periode må nævnes *apoteker Riises samling* af pighude, konkyljer og koraller (1858 og 1861).

Rektor P. H. Tregder skriver lakonisk i årsskriftet 1882: Den 1ste nov. døde overlærer Lorenzen – punktum! Til lærer i naturhistorie antoges den 5te dec. cand. polyt *Oluf Søren Adolf Zoffmann*, som ledede samlingen de følgende 37 år. I 1895 blev *Ethnografisk Samling* første gang omtalt særskilt, allerede i 1871 havde Lorenzen nævnt en samling *ethnografica* på 24 numre. Nu blev samlingen opstillet med nyttilkomne numre, og i årsskriftet 1896 findes en oversigt over samlingen.

Samlingerne flyttes til museet i 1901

I 1901 var den ny museumsbygning klar, og skabene fra Hovedbygningen overflyttede og opstilledes. Det, der var begyndt som et enkelt glasskab i 1843, og som i 1851 var blevet til en skabsrække på 27 alen i længden og 4,5 alen i højden, var nu blevet til et udstillings-

område på små 350 kvm.. Alligevel opstod der straks pladsproblemer, og det var på tale at flytte oldnordisk-historisk samling, som den nu hed, op i fysiksamlingen. Den ny skolelov af 1903 skulle dog snart vise sig at give endnu større pladsproblemer på første sal.

Ole Th. Rasmussen – kendt som »Ole« på Dalsgaards billede: »Lorenzen og Ole« – flyttede ind på museet som museumsbetjent. Han må have været en institution i institutionen – ansat fra 1857 til sin død 1912. Allerede Steenstrup havde i 1842 fået udvirket, at en karl gik til hånd i samlingerne. Det er en tradition, der er blevet fortsat. Efter »gamle Ole« var *Christian Jensen* museumsbetjent 1912–33. Derpå *Niels Chr. Nielsen*, og siden 1967 har *Jørgen Andersen* haft jobbet.

I de følgende år skete stort og småt omkring samlingen. *Et museumsråd* (første gang nævnt 1904) blev nedsat, bestående af de daglige ledere, rektor (formand) og et valgt medlem fra lærerforsamlingen. I 1906 blev den første fliserække lagt mellem hovedbygningen og museet. 1907/08 blev vand og gas indlagt på museet. Kemisk laboratorium på første sal blev fra 1910 også brugt til fysiologiovelser, og der blev indkøbt ti mikroskoper. Et enkelt var allerede blevet indkøbt i 1885.

Kristen Simonsen (ansat 1907) underviste i både kemi og biologi. Han var meget aktiv ved tilrettelæggelsen af den udvidede eksperimentelle undervisning i naturfagene både lokalt og på landsplan. Ingen havde ved projekteringen af museet kunnet tage højde for de nye krav til undervisningen, som loven om højere almenskoler 1903 ville stille til netop fagene fysik, kemi og biologi. Det blev til stor skade for Hauch's fysiske cabinet. I

Zoffmanns tid modtog den naturhistoriske samling flere store gaver, fx. *Kiellerups polynesiske Samling* 1909, *konsul Rasmussens melanesiske samling* 1912 og *godsejer Treschow's norske jagttdyr* 1914. Zoffmann døde 1918, og Kristen Simonsen overtog samlingen. Efter Simonsens død i 1933 overtog *Christian Hjort* (ansat 1919) samlingen. *P. F. Truelsen* (ansat 1930) ledede samlingen fra Hjorts død i 1952 til 1975.

I 1902 må det have været et stort frem-skridt at flytte samlingen til museumsbygningen i Danneskiolds Alle. Bygningen var komplet uegnet p.g.a. fugt, og det er lidt af et under, at der ikke skete større skader.

Lektor Truelsen fornyede museet og gjorde det mere spændende for publikum ved at lave små dioramaer, fx. var skabet med polardyr yderst vellykket. Denne opstilling er bevaret for eftertiden i en lysbilledserie, taget af *Lars Ole Schelde* (S 77).

Samlingerne på Vænget

Siden rektor Østergaard i efteråret 1975 første gang luftede tanken om Vænget som ramme om samlingerne, er der gået mange søvnløse nætter. Det viste sig hurtigt, at staten ikke ville ofre mange penge på sagen, så de gamle skabe fra 1851 måtte holde for endnu engang. De ældre af håndværkerne, som nedtog og opstillede de 125 årige skabe, syntes, det var en meget spændende opgave. Arbejdet blev fint udført, så kun ganske få glasruder knækkede. Desværre fik den smukke trappe i hallen på Vænget et »knæk«, da de tunge skabe blev båret op på 1. sal.

I løbet af 1976 skitseprojekteredes rumfordeling og skabsopstilling, og samtidig blev de

gamle skabe opmålt og samlingen – som før nævnt – fotograferet.

I december 1976 blev samlingen nedpakket af Lyngby Flytteforretning og anbragt på Vænget i forud planlagte depoter, så vi ikke bagefter skulle flytte for meget rundt med præparaterne.

Det samme firma flyttede i sin tid det gamle zoologiske museum i København fra Krystalgade til Universitetsparken. Det skulle give sikkerhed for en rimelig behandling af de mange skrøbelige præparater. Det har da også vist sig ved udpakningen, at faktisk intet er gået i stykker.

I løbet af 1977 blev skabe stillet op og malet, samtidig blev der indlagt lys i dem. Tårntrappen istandsattes, og der blev lagt tæppe på gulvene i den naturhistoriske samling.

I 1978 rensede og giftsprøjtede *konseruator Bo Bindel*, Zoo. Mus., Kbh. fugle og pattedyr på Vænget.

De to vaskesale på 1. sal blev istandsat til henholdsvis mineralogisk samling og arkæologisk samling – sidstnævnte bliver kombineret med en udstilling om dyr og planters indvandring i Danmark efter istiden.

I foråret 1979 er de samlinger, der blev tilbage i biologilokalene gennemgået af *Bo Bindel* (fugle og pattedyr rensat og sprøjtet) og af kvartærzoolog cand. scient *Kim Aaris Sørensen*, Zoo. Mus., Kbh. (skeletmaterialet gennemgået og bestemt).

Her i sidste halvdel af 1979 er den endelige opstilling påbegyndt. Det har været fire travle, men meget spændende år, præget af et godt samarbejde med rektor Østergaard og økonomiinspektør Kaad i de indledende faser med skitseprojektering, og et specielt godt samarbejde i opstillingsfasen med vore to medhjælpere, snedker *Helge Kristensen* og museumsbetjent *Jørgen Andersen*.

Min intention med samlingen er at gøre den til et brugbart redskab i den moderne biologiske og orienteringsundervisning, men samtidig at vise udviklingen i udstillingsteknik gennem et par århundreder.

Det er en helt enestående samling, der er skabt her i Sorø af skiftende museumsledere og gamle soranere. Jeg håber, at det frugtbare samarbejde må fortsætte til gavn for skolen.

K. E. Koch.

Krit - Æst - Hum -

I 1966 bekostede Soransk Samfund trykningen af et hefte med ovenfor angivne titel, udgivet i anledning af Baldurs 100 års fødselsdag den 27. september 1966. Heftet indeholder et udvalg af »Minerva«, der jo kun findes i ét eksemplar, som opbevares på Sorø Akademis Bibliotek.

Vi har stadig et lager af dette hefte, som gerne sendes til interesserede ved henvendelse til

Red.

Om et mindesmærke i Sorø for Kong Frederik II

(fra *SORANERBLADET*, nov. 1922).

Af H. G. OLRIK

Ønsket om, at der dog i Sorø måtte findes et *synligt* minde om skolens stifter, helst et, som skolens drenge daglig kunne have for øje, var indenfor Soransk Samfunds bestyrelse blevet levende, allerede inden man havde bragt Fraterbrønd-sagen til afslutning. For ikke at foregribe noget med hensyn til et så anseeligt monument, som der billigvis burde være tale om, når henset til, hvad der allerede var ofret på et Sorø-mindesmærke for Holberg, var tanken fra første færd kun henvendt på at rejse en simpel bautasten med kongens initialer og årstallet 1586 – ud fra den betragtning, at allerede dette ville give anledning til så mange forespørgsler fra skoleungdommens side, at navnet Frederik II ikke mere kunne gå helt i glemmebogen eller tilsidesættes for andre af ringere betydning for den skole, der havde genoplivet den kongelige plan for anvendelsen af Sorø klostergods. Det store, kostbare monument ville da nok med tiden blive rejst.

For dog at få en vis historisk sammenhæng frem og ikke gøre mindestens ringere end nødvendig, fik man den tanke, om der ikke hertil kunne anvendes en af de tilhugne granitsten (søjleskaft, fodstykke eller kapitæl), stammende fra de gamle klosterbygningers tid, der henligger, ved kirkens nordside i Sorø og i mange år har ventet på en samlet opstilling – uden at man iøvrigt den dag i dag har set en sådan plan realiseret. Denne tanke slog imidlertid foreløbig mindstensplanen ihjel, thi efter at bestyrelsen i april -11 havde anmodet Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet om tilladelse til at benytte en af de ommeldte granitsøjler til monumentet, fik den under 14. september s. å. det svar, at ministeriet ikke så sig i stand til at imødekomme andragendet, for så vidt det gik ud på at opnå ret til at råde over en af disse søjler, men at det derimod intet fandt at indvende imod at overlade Samfundet den i Akademihaven ved søbredden, syd for rektorhaven, opstillede søjle til brug ved et mindesmærke som det påtænkte, hvortil den efter professor *Nyrops* skøn ville egne sig godt! dog var hertil knyttet den klausul, at søjlen ikke måtte tilhugges eller forsynes med indhugget indskrift. Den tilsyneladende uløselige opgave: at danne et monument ved hjælp af en søjle med tilhørende fodstykke, hvori der hverken måtte hugges eller stikkes, løste *Nyrop* ved at forsyne søjlen med et mægtigt kapitæl, der bar et fremspringende udhugget skjold med de kronede FS i slyng, og dertil en omløbende indskrift, som mælede om stenens hensigt., og forbindelsen mellem fodstykke og søjleskaft var tænkt udstyret med en svær sten-laurbærkrans, og hele monumentet hævet op på en stenplade. Mindesmærket blev på den måde godt 10 alen højt, men led straks af den meget væsentlige ulempe, at indskriften kom så langt fra selve velvoksen beskuers øjne, at den kun med besvær kunne læses. Hertil kom yderligere,

at stenen med denne udstyrelse var tænkt blivende på sin plads, hvor den er af ypperlig virkning og hvorfra den nødvendig skulle drages, men derved fik mindesmærket en for sin betydning al for afsides plads. *Martin Nyrop* tænkte derfor at flytte det hele – eller om muligt lade stenen stå, hvor den stod og endnu står, og søge tilvejebragt et søjlemonument af helt nyt materiale – og anbringe mindesmærket for Frederik II i en halvcirkelformet indskæring i skrånningen foran rektorboligen ud mod fratergården, således at søjlen – der tænkes omgivet af en bænk langs udkæringen – så vidt muligt kom til at stå i gårdens længdeakse; ved denne opstilling kunne hensynet til mindesmærkets betydning ikke siges at være tilsidesat, men en lille ulempe kan man ikke se bort fra – den nemlig, at længdeaksen ikke helt falder sammen med midtpunktet af rektorgårdens trappeparti, hvorved en skævhed kommer til syne, dog næppe synlig for andre end de mest nøjeseende indviede.

Imidlertid var hele planen kommet på et dødt punkt; rektor *Hoff*, der i mellemtiden havde taget sin afsked, men bestandig fulgte planen med interesse, og som havde givet udkastet, døde, fraterbrønden slutte samfundets ydeevne og energi for længere tid, *Martin Nyrop* var ikke helt tilfreds med sit eget udkast og omgikkes en tid med planer om at forlade søjlemonumentet og gå over til en dekorativ mindeplade i klostermuren, og der blev under alle disse overvejelser intet foretaget. Helt glemme planen kunne den, der havde rejst den, dog ikke, og ikke længe før sin død havde *Martin Nyrop* lovet her i *Soraner-Bladet* at gøre rede for det hidtil fremkomne om dens realisation og de forskellige udkast dertil, men ved *Nyrops* død i 1920 blev man afskåret fra at benytte det kun i skitse foreliggende udkast fra hans hånd. Tanken på det sig nærmende hundredår for Skolens genoprettelse syntes nu at love mulighed for at skaffe ny interesse for planen på højere sted, og udsigt til at opnå den bevilling af Sorø Akademi midler, der krævedes, idet det ikke kan forlanges af Soransk Samfunds medlemmer, at de alene skal bære planer af denne art frem, men at det her, i analogi med opstillingen af Holberg-monumentet i 1898, i første række må være selve stiftelsens opgave at anvende relativt såre ringe beløb en gang for alle til pietetsfuld erindring af skolens stifter.

Atter tog man da fat på at udarbejde en plan til et – den gang både anseeligt og værdigt – monument for kong Frederik II i Sorø, og efter at et lille udvalg af interesserede soranere havde givet stødet til, at der fra en soransk kunstners hånd var fremkommet en skitse til mindesmærket, indsendte Soransk Samfunds bestyrelse under 28. juni i år følgende andragende til undervisningsministeriet, hvoraf det nærmere om planen vil erfares:

Tanken om, at der dog omsider blev sat et værdigt minde for denne første grundlægger af en kostskole i Sorø, har stadig været levende, og er i år – 100-året for Skolens genoprettelse ved Kong Frederik VI – så stærkt som nogensinde. Det har vist sig gennem disse 100 år, at det, der hos skolens første stifter var det ledende princip: en kostskole som med en en sjælden storsindethed holdtes lige åben for adelige og uadelige, og hvortil adgangen var så godt som vederlagsfri, lige til vore dage har godtgjort sin rigtighed, medens de på fremhævelsen af en standsforskelse grundede forskellige »Academier« i Sorø alle har haft en meget stakket levetid – intet over 50 år. Det bør da aldrig glemmes, at der her i slutningen af det 16. århundrede rådede en sådan fremsynethedens ænd, en sådan forståelse af, hvad ungdommens oplæring betød for samfundet, at landets konger gav rigets største klostergods, som det havde stået ham frit for at bestemme til kongebolig, rytterdistrikt eller andet materielt brug, til Danmarks ungdom, samtidig med, at en af hans første mænd, Herluf Trolle, forholdt sig på samme måde med sin adelsgård. Begge disse skoler, Sorø og Herlufsholm, blomstrer den dag i dag, men medens man på Herlufsholm har de smukkeste synlige æreminder for stifteren og hans hustru, er der i Sorø ikke så meget som en mindesten eller tavle, der vidner om, hvem der først af alle, frivilligt og uegenlystigt, gjorde Sorø kloster til et skolehjem for dansk ungdom, for at den dér kunne opdrages til landets tarv og tjeneste.

Soransk Samfund fik i sin tid soraneren *Martin Nyrop* til at gøre et udkast til søjlemonument, som kunne bære Frederik II.s navnetræk og en kort, fra fundatsen af 31. maj 1586 hentet indskrift, der omhandlede Skolens oprettelse. Nyrops plan måtte af forskellige grunde henlægges, men samfundet har nu ved et af sine yngre medlemmer, arkitekt *Fr. Kiørboe*, og i samråd med *Martin Nyrops* efterfølger som lærer i arkitektur ved Kunstakademiet, soraneren professor *Carl Petersen*, ladet udarbejde en ny plan til et mindesmærke for skolens stifter. Dette, hvoraf en tegning vedlægges, foreslås opstillet i Akademihaven, midt på plænen mellem Akademibygningen og søen – se den ligeledes medfølgende situationsplan – og med front mod søen. Mindesmærket tænkes udført i Neksøsandsten og foroven forsynet med Frederik II.s navne-ciffer (»*Fredericus secundus*«) og en krone samt med følgende – fra *Martin Nyrops* udkast overførte – indskrift indhugget om den nederste del af det 8-kantede stykke:

Anno 1586 den 31. maj har Kong Frederik – Gud almægtigste til ære – givet Sorø kloster med al ejendom og anden herlighed at skulle være til evig tid en almindelig trivial-skole, unge personer til bistand, at de siden kunne blive landet tjenlige«.

Det bemærkes, at indskriften, der som ovenfor nævnt støtter sig meget nøje til indledningen til stifterens fundats, er fremkommet ved et samarbejde mellem *Martin Nyrop* og affødte rektor for Sorø Skole *B. Hoff*.

I den af arkitekten tænkte skikkelse vil mindesmærket med fundamentering og opstilling antagelig komme til at koste ca. kr. 10.000.

Soransk Samfund, der senest og i tråd med sin egenskab af understøttende forening har anvendt sine medlemmers offervilje og en stor del af sine egne midler til oprettelsen af et soraner-værelse på »den nye regens« (studentergården), råder desværre ikke i øjeblikket over nogen del af denne sum. Men det er samfundets håb, at ligesom monumentet for Holberg i Sorø i 1898 blev rejst ved hjælp af en bevilling af Akademiets egne midler på 20.000 kr., at der da også her, hvor det drejer sig om kun det halve beløb, og hvor den historiske anledning i fuld så høj grad er til stede og netop i år, af Akademiets overskud måtte kunne anvendes det beløb, der tillod planens virkeliggørelse, og som dog kun udgør en såre liden procent af de store summer, som det Sorø klostergods gennem lange tider har kunnet afgive til offentlig støtte og kunst og videnskab, skolevæsen, teaterdrift o.m.a.

Man beder det høje ministerium tage sagen under overvejelse, og hvis det mener at kunne lade den nyde fremme og søge den fornødne bevilling tilvejebragt, meddele bestyrelsen for Soransk Samfund, hvorvidt det måtte ønske, at de videre skridt foretages af Akademiet selv eller det måtte findes betimeligt at lade dette ske ved samfundets foranstaltning, indtil det færdige monument kan overtages af Akademiet.

Kjøbenhavn, den 28. juni 1922.

Undervisningsministeren, excellencen *J. Appel*, lovede i foråret at ville yde planen sin velvillige støtte overfor bevillingsmyndighederne, og den opmærksomhed, Skolens jubilæum nylig har vakt overalt, den forståelse af, hvad Frederik II.s lykkeligt realiserede skoleplan betød, der efterhånden har fået fodfæste hos Skolens egne folk og alle dens venner rundt om, turde vel nok borge for, at tidspunktet for en virkeliggørelse af monumentplanen netop nu måtte være heldigt valgt. Også Akademiets økonomiske forhold er i øjeblikket sådanne, at det dog må kunne forsvares at anvende det i virkeligheden såre ringe beløb, hvorom talen er, til denne pietetshandling.

Først når søjlen med Frederik II.s navne-ciffer er rejst i Sorø, har vor tids vurdering af skolevirket dér fået sit rette udtryk.

H. G. Olrik.

Nu er det 57 år siden, at denne artikel blev skrevet!

Opgaven skal vel løses inden 1986?

Mit livs spektrum

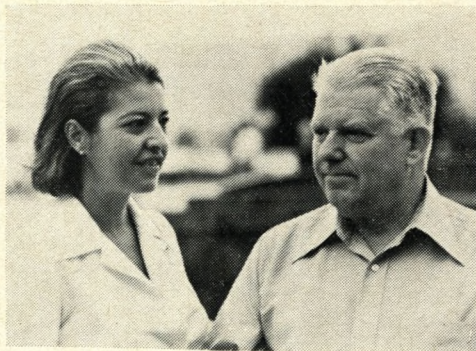
Af Mogens Boisen (S 27).

At give en blot lapidarisk beskrivelse af et 70-års liv ville være vanskeligt for de fleste, håbløst for mig, der på sin vis har levet mange liv. På redaktørens venlige opfordring dog et par rids. Født 15. februar 1910 i Viborg, til 1920 i mine morforældres hjem efter mine forældres skilsmisse. Min mor blev gift igen og rejste til Australien i 1943. Jeg genså hende i 1946. Også min far giftede sig igen, men døde allerede 1919. Han var en begavet jurist, kandidat 21 år gammel med kancellilaud, musikalsk, humanist. Mine bedsteforældre (min morfar J. C. Tolderlund, f. 1856, student fra Sorø 1873, hvilket i øvrigt min farfar P. O. Boisen (S 1855) også var!) var mig i forældres sted, og jeg husker dem med inderlig taknemmelighed og agtelse.

På Sorø i 1920, første år hos en købmandsfamilie, andet hos Hubert Rosen, resten af tiden (5 år) som alumne. Jeg har i tidligere artikler dvælet ved Sorø-tiden og skal her blot resumere: Omegnens skønhed var et dybt indtryk for hele livet, byen et harmonisk milieu, lærerne sympatiske og ansvarsbevidste, mange af dem yderst værdifulde personligheder. Den eneste undtagelse er tidligere diskuteret i bladet. Jeg mindes dem næsten alle med hengivenhed. Mig selv: Yngst i klassen, savnede ofte mit hjem, husker stort set mine kammerater med glæde, enkelte »drøjesyge« ældre dog med inderligt ubehag, navnlig den kulsorthårede B. med de onde, stikkende øjne. I dag, snart 60 år senere, ville jeg spytte ham i hans giftige fjæs, hvis jeg mødte ham (dixi). Til gengæld fik jeg venner for livet, bl. a. den alt for tidligt afdøde journalist og forfatter *Vilhelm Kjød*t (S 27), klog, fornøjelig, trofast. Ak, jeg savner ham. Med (senere amtslæge) *Palle Hjort* (S 27) rejste jeg efter studentereksamen gennem Europa, og i en kreds af 27-studenter har jeg navnlig bevaret venskab med *Villum Kann Rasmussen* (S 27) denne beskedne og samtidig dynamiske personlighed, der ganske stille har skabt en international og overalt højt anset stor industrivirksomhed.

Hvis man tør tale om sine egne *evner* eller mangel på samme, vil jeg anføre, at de for mit vedkommende sikkert gik mest i retning af musikken. Kloge rådgivere talte dog til mig om de dårlige materiale udsigter, og dette i forbindelse med manglende tålmodighed i skalaøvelserne fik mig til at opgive tanken. Musikken har dog været mig til stor glæde livet igennem, lige fra Bach til Alban Berg og Dixieland.

Fornuften bød mig følge i min fars og andre familiemedlemmers spor og blive jurist, hvilket jeg begyndte at studere til, fordi jeg troede, at jeg ikke kunne følge min *lyst* til at blive officer p.g.a. af et tg i matematik ved

Fru Boisen og M. B.

nysproglig studentereksamen. Et tilfældigt møde med en officersaspirant gav mig troen på, at det nok skulle gå, og jeg har i min militære uddannelse fået næsten lutter ug-er i faget og beslægtede discipliner. Lysten driver værket!

Halvandet års lystigt studenterliv i København, et halvt års streng, men herlig soldatertid i Sandholmlejren, et halvt års barsk og frysende kornetskole, et halvt års kornetid i Viborg, knap to års officerskole. Mange lærere på Frederiksberg slot var kyndige og samvittighedsfulde, læreren i hovedfaget »krigskunst« (som jeg også havde i generalstabsklassen seks-syv år senere) derimod en gruelig reglementsterper, totalt blottet for ånd og charme. Han er forlængst død, men hvor *har* jeg dog kedet mig i hans timer. Jeg husker *intet* af, hvad han har sagt, undtagen sætningen »Nicht abgeschnittene Briefe schickt man an Schelme und Diebe«!

Jeg havde herlige år som løjtnant 1932-39, herunder et kort gæstespil som flyverelev; det ophørte, da man fandt ud af, at jeg havde slået nogle kolbotter på en motorcykel. Alle-rede 24 år gammel blev jeg adjutant og derfor normeret med hest, så at jeg slap for at gå på mine flade konvolutter. Livet til hest i mark og skov i disse år var dejligt, men bød ikke på mange intellektuelle udfordringer. Det gjorde heller ikke generalstabsklassen, der ellers påstås at kræve det totale af eleverne. Da jeg i 1940 uægtelig følte mig noget flad over, at vi stort havde lukket øjnene for den tyske trussel (19. januar 1940 havde man overladt mig Berlingskes lederside til en artikel, hvor jeg klart gav udtryk for, hvad der kunne ske), tog jeg samtidig 1. del af juridisk embedseksamen (stor førstekaraktter - det tog mig syv måneder, samtidig med at jeg gik i generalstabsklassen. Filosofikum havde jeg i forvejen). Det var mig en stor tilfredsstillelse, men private forhold nødte mig i stedet for at fortsætte studiet at prøve på at tjene nogle penge. Da jeg i 1939 havde skrevet en afhandling om strategi, var man venlig og benyttede mig som militær skribent ved en række dagblade. Interenering (tysk fangenskab) et par måneder i 1943, derefter en række spændende

FOR STAMPS OF BEAUTY

POSTA UTOPIA

FOR STAMPS OF BEAUTY

POSTA UTOPIA

FOR STAMPS OF BEAUTY

POSTA UTOPIA

FOR STAMPS OF BEAUTY

POSTA UTOPIA

»Jeg vil hellere bo sammen med hende på en fattig kvist end alene på et luksushotel«.

opgaver i modstandsbevægelsen. Efter krigen nogle års geleddtjeneste som kaptajn, dejlige oplevelser som chef for et kompagni, ikke mindst en vinter på Bornholm og en sommer i Brigaden i Ostfriesland. Oberstløjtnant og chef for 6. bataljon i Viborg i en alder af (kun) 41 år – det varede dog kun halvandet år, eftersom jeg blev kaldt til København for at oprette en militær brevscole efter amerikansk mønster, en stilling jeg havde i 16 år, og som specielt havde til opgave at uddanne reserveofficerer i de teoretiske fag, men hvis område udvidedes til at omfatte stede flere kategorier af befalingsmænd. Den bragte mig i forbindelse med mange fortrinlige professionelle officerer og endnu flere reserveofficerer, af hvilke mange i det civile liv beklæder overmåde vigtige stillinger. Når hertil føjes, at jeg adskillige gange har været sendt på studierejser til udenlandske hæere (således tre lange rejser i USA, derudover to tjenestefophold ved den amerikanske hær i Europa, et flere måneders ophold ved den tyske hær i 1959 m. m.), vil man forstå mig, når jeg siger, at jeg som soldat har haft en meget rig og lærerig tilværelse.

I 1968 fik jeg lov til at få afsked to år før aldersgrænsen, både for at give plads for en dygtig, yngre efterfølger, og fordi jeg gerne ville løse opgaver på et andet område, der allerede længe havde spillet en rolle i mit liv, nemlig bogens verden, specielt som oversætter. Mine gode lærere i sprog på Sorø og på de militære skoler plus min interesse for sprogene i sig selv og de meget udvidede muligheder for kundskabstilegnelse, såvel civilt som militært, sprogkundskaber indebar, førte mig gradvis ind i en oversættelsesvirksomhed, der begyndte allerede i 1941, og som i stigende grad bød mig på opgaver, der var krævende, men også i høj grad tilfredsstillende, idet hver enkelte bog jo gav et tilskud både i viden om sproget og om livet i dets mangfoldige afskygninger, foruden om erkendelsens kulturens og teknikens mangfoldige domæner. Også i min fremrykkede alder byder hver eneste bog på nye problemer og udfordringer, foruden naturligvis det stadige krav til oversætteren: at han på sit eget sprog bedst muligt skal reproducere forfatterens intellektu-

elle, æstetiske og emotionelle hensigt. Det er kommet mig til gode i så henseende, at jeg var fortrolig med den militære verden (der præger så mange bøger under indtryk af de store krige), med sport, ridning, flyvning, motorsport, rejser, musik, gastronomi (!), pædagogik, jura plus nogle hobbyer (filosofi, kulturhistorie o.s.v.). Jeg hører til de højt privilegerede mennesker, der har fået brug for alt, hvad jeg har lært, og ustandselig er blevet tvunget af omstændighederne til at lære mere endnu. Lad det dog straks være sagt, at tilstrækkeligt vidende bliver man aldrig. Den moderne teknologi bliver stadig mere kompliceret (halvledere, cybernetikken, atomteori o.s.v.), og man skal stå meget tidligt op for bare at følge nogenlunde med. Det har jeg gjort (altså er stået tidligt op), men jeg har alligevel lejlighed til daglig at konstatere, at det ville være nyttigt at vide mere – meget mere!

Over 600 oversættelser

Det er foreløbig blevet til godt seks hundrede bind oversættelser, og det ville jo være noget besværligt at nævne dem alle og også uretfærdigt over for forfatterne. De allerfleste af dem er jo blevet ens venner (ikke personligt, men via bogen), og der bør ikke gøres forskel. Dog tør jeg måske nævne nogle, der stadig lever i min bevidsthed, og som jeg står i en speciel gæld til, fordi de stillede krav til én i ganske særlig grad. James Joyces *Ulysses*, som jeg oversatte i 1949 og har revideret flere gange senere (oversættelsen altså!) i overensstemmelse med de talrige lærde værker, der bliver ved med at fremkomme om denne ene bog. Thomas Manns *Doktor Faustus* (og en række af hans andre bøger, deriblandt *Felix Krull* og *Lotte i Weimar*). Melvilles vældigt epos *Moby Dick*. Musils raffinerede *Manden uden Egenskaber*. Grimmelshausens flere hundrede år gamle *Simplicissimus*. Marcel Prousts forstudier til »På Sporet af den tabte tid«, *Jean Santeuil*. Chaucers dejlige *Canterbury-Fortællinger*. De Gaulles og Malraux' fascinerende erindringer. Mange bind af Freuds psykologiske værker, mange bind af moderne forfattere som Günther Grass og

Joseph Heller, krigslitteratur, memoirer, populærvidenskab og et stort antal underholdningsbøger, der ofte også har været meget underholdende for mig selv! I de seneste år har jeg haft megen morskab og belæring af at oversætte 1001 nat (fra fransk, 16 bind).

70 år og hvad så?

Op så fremdeles. Det sidste afsnit af mit liv vil jeg gerne benytte til at realisere nogle planer for bøger, jeg gennem mange år har samlet materiale til (ikke romaner, men arbejder, som min ret brede orientering naturligt kan inspirere til). Jeg håber på at bevare et tilstrækkeligt godt helbred til at kunne gø-

re disse mine hensigter til virkelighed og samtidig nyde min frie pensionisttilværelse sammen med min yngre, smukke og kundskabsrige bulgarske kone (hun taler otte sprog flydende, og det er sundt for mig at se og høre, at hun ikke mindst på sprogenes område kan så meget mere end jeg). Vi rejser meget, bl. a. for et år siden jorden rundt, men jeg ville hellere bo sammen med hende på en fattig kvist end alene på et luksushotel i Honolulu!

Mit livs spektrum har mange lyse, men også enkelte mørke linier. Således bør det være. Evtigt solskin dræber ånden og slapper kødet. Jeg er taknemmelig for mit liv.

Mogens Boisen.

Samfundets årsfest på Sorø Akademi 13. oktober

Formandens velkomsttale

Hr. Rektor! Mine damer og herrer! Kære venner!

Velkommen til Soransk Samfunds Årsfest og tak til Skolen og dens rektor, fordi vi igen i år må samles her i skolens dejlige festsal, hvor majestæterne nikker nådigt ned til os som for at sige: »Her har I hjemmel/er skal vor stemmel/juble, når I mødes som venner arm i arm« – og vi svarer tilbage: »Ja, livets alvor har ei kvalt herinde/de gamle toner fra vor barndomstid/vi har dem alle gemt i trofast minde/og det var deres røst, som drog os hid«.

Blandt de tilstedeværende er en del gæster, som i aften repræsenterer noget særligt, og som jeg gerne vil have lov til at nævne ved navn:

Lad mig efter gammel sæd og skik først nævne *kirkenes repræsentant*, pastor Nordberg-Hansen og frue, som vi i aften skylder tak for lån af vor dejlige kirke, den kirke, en biskop byggede, og som måske nu skal være bispekirke.

Dernæst *Skolens triumvirat*, professor Hermansen, kontorchef Thye og rektor Østergaard, de to sidste med fruer. Det er stiftelsens styrelse, og vi siger dem igen tak for husly.

Så har vi den glæde at se økonomiinspektør Kaad og frue her, uden hvis behjertede hjælp det ville være svært at fejre årsfesten.

Vi havde endvidere indbudt direktør Bryde-Nielsen fra Faxe bryggerierne med frue. Desværre kunne de ikke være tilstede, men det har ikke forhindret Faxe Bryggeri i at skænke øl og vand til ganernes læskelse under dansen. *Det er formodentlig alment kendt, at bag Faxes store succes står tre Soranere: Bent Bryde-Nielsen, Dan Ibæk og Niels Dreyer* – alle studenter fra midten af 50-erne.

Endelig har bestyrelsen inviteret to damer, som gennem flere år har gjort et stort uegenlydigt, uvurderligt og uhonoreret arbejde for Soransk Samfund, nemlig kassererens og for-

mandens sekretærer fru Margot Nielsen og fru Lis Larsen. De har hele ansvaret for den praktiske side af Soransk Samfunds virksomhed med girokort, medlemslister, fødselsdags-hilsener, indbydelser og meget andet. Desværre kunne fru Margot Nielsen ikke komme, men vi er glade for at se Lis Larsen her.

Vi er i aften begunstiget af tilstedeværelsen af *tre æresmedlemmer*: Ellen Vibeke Jensen, Herluf Krog-Meyer og Svend Clausen, hvilket udgør 60 pct. af samtlige nulevende æresmedlemmer. Det er derfor den fraktion af Soransk Samfund, som i aften har den højeste mødeprocent, og – det manglede måske også bare andet. Der er fem tidligere og nuværende lærere tilstede: adjunkt Modvig, adjunkt Wamsler, lektor Nordahl Svendsen, rektor C. C. Andersen og rektor Østergaard. Vi er taknemmelige for dette bevis på, at vi ikke har tabt kontakten med lærerkollegiet. I øvrigt føler jeg trang til at nævne, at *som bekendt kan nuværende og tidligere lærere og tjenestemænd ved Sorø Akademis Skole blive fuldgyldige medlemmer af Soransk Samfund*.

Jubilarer og dimittender

Så kommer vi til aftenens to vigtigste grupper: jubilarerne og dimittenderne, repræsentanter for tilværelsens ekstremer – og hvilke spand af år er ikke her repræsenteret, og hvilke ændringer har ikke fundet sted i den tid. Da 50-års jubilarerne havde deres rusfest, serveredes gæstesteg, dessert, whisky og punche-sold m. m. for 10 kr. pro persona, og da 50-års jubilarerne mødtes 10 år senere i 1929 serveredes det samme for 8 kr., man var altså dengang inde i en deflationsperiode.

Til 60-års jubilarerne blev festtalen holdt af højesteressagfører H. H. Bruun, far til vor senere formand Jonas Bruun, som, om han havde levet, ville have været her som 50-års jubilar. Til 50-års jubilarerne talte kontorchef Louis Grandjean, som i år ville have været 65-års jubilar.

Hvem der i sin tid talte til vore nu tilstedeværende 65- og 70-års jubilarer, og hvorledes deres rusfest forløb, er dækket af fortidens tåger, og den nærmere udforskning her-

af må jeg nok overlade til arkæologien.

Jeg vil gerne på dette tidspunkt nævne navnene på de tilstedeværende jubilare. Der er 14 50-års jubilare: John Böttger, Ditlev Christensen, Ellebæk Petersen, Otto Hagemann, Svend Nielsen, Palle Nolsøe, Hans Using, Tage Vadum, Erik Velling, Thorkild Andersen, Mogens Jul-Petersen, Arne Staining, Bruun Wamsler og Arne Østergaard. Ja, det er den samme Arne Østergaard, som tidligere her i introduktionen optrådte først som rektor og senere som lærer, og den opmærksomme tilhører vil måske bemærke, at der er en del Tordenskjolds soldater i min tale.

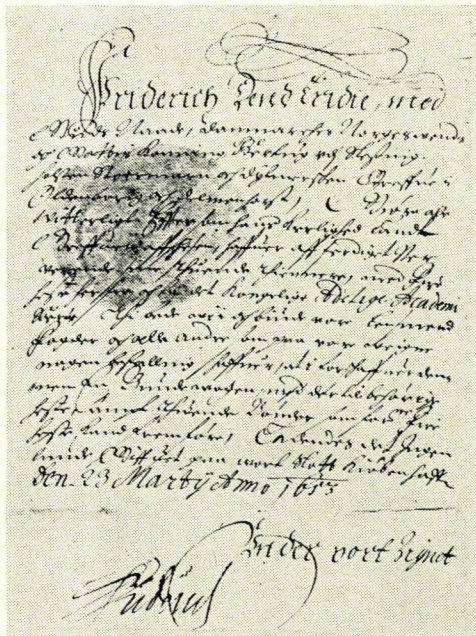
Der er to 60-års jubilare: Mogens Tvede-Jacobsen og Christian Stapel, der er to 65-års jubilare: C. C. Andersen – han har tidligere optrådt som forhenværende lærer – og Edward Suhr, og der er – forunderligt at sige – to, som dimitteredes fra Sorø Akademis Skole for 70 år siden: Svend Egede Glahn og Herluf Krog-Meyer – der tidligere optrådte som æresmedlem.

Hvis I kære gamle stadig er i stand til at stå op, vil jeg bede jer rejse jer og modtage vor hyldest (det gjorde de alle).

Så kommer vi til jer unge, I, som nu skal bære fanen frem – og som for øvrigt nu har set, hvorledes I vil se ud om 50, 60 eller 70 år! I er her for at blive optaget i Soransk Samfund, og vi byder jer hjerteligt velkommen. Også jeres navne vil jeg have lov til at nævne, for det er de navne, der fra i dag skal figurere længst i Soransk Samfunds medlemsliste. Der er tilstede næsten 28 dimittere. »Næsten« hidrører fra, at den lille Pernille Skejnæs i aftes måtte sende afbud på grund af sygdom. Helt nøjagtigt er der således 27 dimittere: Charlotte Dyhr, Helle Graubæk, Susanne Henriksen, Helle Jensen, Felix Ebbestad, Jan Grøndal, Henrik Steen Jacobsen, John Jensen, Bent Olfert, Sussie Olsen, Nils Koefoed, Lisbeth Holm, Bente Jensen, Lone Willumsgaard Jensen, Peter Cederfeld de Simonsen, Peter Wiegandt, Peter Lange Møller, Jens Qvistgaard, Niels Peter Klock, Niels Henrik Kramp, Morten Birk Petersen, Henrik Geert Levinsen, Stig Peitersen, Svend Michael Simonsen, William Lütken Svendsen, Birgit Andersen og Jens Hviid.

Et hjerteligt velkommen til jer, og gid I må befinde jer godt imellem os.

Inden vi går over til aftenens andet højdepunkt – der første var i kirken, for hvilket vi bringer soraneren organist Knud Vad en hjertelig tak. Det var som sædvanlig en meget smuk indledning til vor fest. – Inden vi som sagt går over til aftenens andet højdepunkt, har jeg en lille forretning at udføre. Gennem vort æresmedlem Svend Clausen, som i øvrigt har været i Soransk Samfunds bestyrelse i mere end 49 år, og som derfor kan fejre sit 50-års jubilæum næste år, er Soransk Samfund kommet i besiddelse af et for Soranere meget interessant kongebrev fra salig majestæt Frederik d. III.

Det lyder således:

Wii Friderich Dend Tridie, med Guds Naade, Danmarks Norges Wendis och Gottis Konning, Hertug wdj Slesvig, Holsten, Stormarn og Dytmarsken, Gressue i Oldenborig och Delmenhorst, Giøre alle witterligt. Effter som Hans Herlighed Landt-Gressuen aff Hessen hauffer aff ferdiget nærværende sine thuende thienere, med fire heste herfra oc til det kongelige Adelige Academie Sorøe. Thi bede Wii oc biude Wore lensmænd fogeder och alle andre som paa Wore weigne befaling haffuer, at I forskaffuer dennem en Bundewogen med der til behørig heste sampt thuende Bønder som forne fire heste kand fremføre. Ladendes det ingenlunde. Giffuet paa Wort Slott Kiøbenhaffn den 23. Martij Anno 1653. Under vort Signet Friderich.

De fleste kongebreve beror i Rigsarkivet, så dette er en sjældenhed, og jeg vil bede dig rektor, på Skolens vegne modtage det og måske finde en passende plads til det.

Så når vi – endelig vil I måske tænke – til festtalen.

Vi havde oprindeligt bedt landsprovsten på Grønland Jens Christian Chemnitz om at være festtaleren, og en væsentlig grund hertil var, at Grønland har fået hjemmestyre. Chemnitz påtog sig også beredvilligt opgaven, men for et par uger siden fik jeg en telefonopringning fra ham i Grønland, at sygdom i familien desværre forhindrede ham deri – og så var gode råd jo dyre. Vi måtte med kort varsel lede i øst og vest efter en værdig afløser, indtil det pludselig stod klart, at når nord var blevet neutraliseret, så måtte kræfterne ligge i syd, og her sad netop en sådan kraft i chefredaktør Svend Irgens Hansen (S 30).

Svend Irgens Hansen er student fra 1930, og det er måske værd at nævne, at en fra dette åbenbart meget potente hold – Justus Hartnack – tidligere har været festtaler, og en anden, hvis navn jeg ikke skal nævne, er i stor fare for at blive opfordret dertil en anden gang. Svend Irgens Hansen stammer fra Vordingborg og er journalistuddannet. Efter 2. Verdenskrig var han en af de første til at foretage lange udenlandsrejser i embedsmedfør. Han var således i 1946 i Australien og kort efter i USA. Årsagen til Australiens-rejsten var den, at Australiens minister for indvandring, Calwell havde været i Danmark for at få danske indvandrere derned. Svend Irgens Hansen publicerede sine indtryk fra Australien i en bog: *Verden har Vokseværk*. Han fandt forholdene i Australien lidet tillokkende for indvandrere. Der var fremmedhad, dårlige lønninger og lav levestandard lige bortset fra, at hver australier i gennemsnit spiste 210 pund kød pr. år. Selv etablerede dansk-australier turde ikke ansætte danske emigranter af frygt for repressalier fra australske arbejdere. Et lyspunkt var der dog, man fik statstilskud for hvert barn, men man skulle efter Irgens Hansens opfattelse have mange børn for at kunne leve af det! Mange danskere undgik på

grund af denne bog antagelig skuffelserne ved en emigration. Næh, så var forholdene i Amerika anderledes. Her var der »skub i foretagendet«, siger Svend Irgens Hansen, mens man i Australien kun interesserede sig for øl, væddeløb og fodbold.

I 1962 blev Svend Irgens Hansen ansvarshavende redaktør af det danske grænseblad *Dannevirke-Hejmdal*, hvor han straks fra begyndelsen søgte at løse, som han sagde, »bladets folkelige og nationale opgave«, og at han ikke senere er gået på akkord, kan man få indtryk af af den omstændighed, at han nægtede at trykke skoleelevernes Lille Røde.

Da jeg kontaktede Svend Irgens Hansen, var han efter meget kort betænkningstid klar til at påtage sig den krævede opgave. Måske var det et held, at jeg først fik fru en i telefonen, og at hun var meget positiv, og så var sejren jo næsten hjemme. Jeg kan måske tilføje, at Svend Irgens Hansen i dag til formiddag skulle have været på jagt, og at han i eftermiddag skulle være rejst til Marokko, men både han og fru en så klart Sorøs prioritet.

Vi er meget glade for, at de begge er kommet herover og byder Dem velkommen, Svend Irgens Hansen!

Svend Irgens Hansens rustale

Hr. rektor, hr. formand, unge dimittender, mine damer og herrer!

Ærede vælgere!

Om ti dage skal vi have valg.

Jeg skal nok modstå fristelsen til at holde partipolitisk tale. Den opgave, jeg har fået pålagt – jeg takker for æren – går ud på at holde en festtale.

De færreste vil finde noget særligt festligt ved den politiske situation i dagens Danmark.

Og alligevel, for de yngre i forsamlingen må valgdagen være forlenet med noget højtideligt.

Det er første gang i vort folkestyres historie, at de 18-årige kan stemme. Både piger og drenge.

Selvfølgelig også pigerne, omend det tog sin tid, før de som vælgere opnåede ligestilling med drengene. Det skete som bekendt i Danmark med grundlovsrevisionen af 1915; som altså blev vedtaget af mænd. Det må vi nok have lov at skrive på vor kreditside.

En af de mest fremsynende mænd på dette område var Ludvig Holberg. Allerede i Peder Pårs, der udkom i 1719, slog pebersvenden Holberg til lyd for kvindens ligestilling med manden.

Han får i Peder Pårs den Idé, »at piger, når de havde gode hoveder, burde sættes til studeringer ganske på samme måde som drenge, og at fruentimmere burde have lige adgang til offentlige embeder med mandfolk«.

Det var altså i 1719, 70 år før den franske revolution. Og 260 år før de 18-årige danske kvinder og mænd nu for første gang går til valgurnerne.

De ydmygeste iblandt jeg føler måske trang til med salmedigteren at sige: Giv dertil mig mod og held.

Andre af jer vil formentlig beslutsomt bruge stemmeblyant. Det plejer gerne at være en solid tømmerblyant, som med sejl garn er lænket til pulten i det hemmelige rum.

Blyanten er bundet, men krydset frit. I Danmark. Endnu. Og forhåbentlig fortfarende.

Et par yderfløjspolitikere har uskrømt udtrykt formodning eller måske forhåbning om et kommende væbnet politisk opgør i vort lille land. Skulle det komme dertil, må man sande sangens ord, at da har i velstand vi drevet det vidt ...

Uanset hvor tøvende eller målbevidst I unge vælgerdebutanter sætter jert kryds, vil I nok senere lidt skuffede konstatere, at jeres deltagelse i valget tilsyneladende hverken har gjort fra eller til. Men vi har alle pligt til at være med.

Demokrati er en besværlig styreform. Det beklagede selv Churchill sig over. Og dog forsvarede han det med blod, sved og tårer – hvad vi skylder ham og hele det britiske folk tak for.

Demokratiets eneste berettigelse var efter Churchills udsagn, at det ved sammenligning med alle andre styreform er den bedste. Det er vist det, man kalder udelukkelsesmetoden.

Det har han jo nok ret i. Ulykkeligvis defineres og praktiseres begrebet demokrati som bekendt vidt forskelligt i øst og vest. Måske tør vi ane et forårstegn i de rygter, som fortæller om forestående løsladelser af flere tusinde politiske fanger i Den Tyske Demokratiske Republik?

Men jeg skal vogte mig for *dagsaktuelle* politiske betragtninger. – Det var vist statsminister Hedtoft, der opfandt denne gradbøjning af adjektivet aktuelt, så den nu lyder: aktuelt, dagsaktuelt, TV-aktuelt.

Sprogfornyelser kommer ikke sjældent fra Christiansborg, på godt og ondt.

Ordet relevant lærte jeg for mange år siden at kende i folketingsalen. Det var den gamle soraner Kristnen Amby, der med stor indignation, fortørnelse hedder det på dansk, angreb et andet medlems udtalelser for at være irrelevante. Ved logisk slutning ud fra debattens forløb kunne jeg udlede, hvad relevant betyder. Det vidste jeg ikke fra Sorø – jeg var gammelsproglig eller »lumre-græker«, som vort kælenavn var.

Med min gammelsproglige baggrund vil man måske ikke finde det irrelevant, om jeg fremdrager et par bemærkninger om demokratiet på Sokrates' tid i det gamle Athen.

Sokrates blev ligesom Ludvig Holberg 70 år. Men der lå 2153 år mellem deres livsforløb.

Sokrates interesserede sig, mig bekendt, ikke for kvinders deltagelse i politik. Men han kendte, dette til trods, demokratiets svagheder og arbejdede utrætteligt på at opdrage sine medborgere til gode demokrater.

Hans discipel Aristoteles sagde om demokratiet, at det var prøvestenen på et folks livskraft. Hermed er måske det hele sagt.

Krigshelten og statsmanden Perikles talte stolt om den frie forfatning, der stiller alle lige, men til gengæld forventer agtelse for loven og lydighed imod øvrigheden.

Et direkte citat af Perikles er bemærkelsesværdigt: »Allermest støtter man sig til den foragt, som vil ramme enhver, der forsynder sig imod de *uskrrevne* love«.

Respekt for begrebet de uskrrevne love er et sundhedstegn i ethvert folk. I visse situationer bør hensynet til den uskrrevne lov veje tungere end respekten for de skrevne paragraffer.

Det oplevede vi under besættelsestiden i 1940–45, hvor forståelsen for de uskrrevne love herskede bredt i den danske befolkning. Det hjalp de mange illegale i modstandsbevægelsen, som gik i direkte kamp mod de påtvungne love og forordninger.

Uden positiv eller passiv forståelse for frihedskæmpernes farlige job havde de ikke kunnet virke så resultatrigt, som de gjorde.

Mange historikere har allerede skrevet bøger og afhandlinger om besættelsens mørke periode i Danmarks historie. Flere vil komme.

Jeg er lidt bange for, at historieskrivningen ikke vil yde fuld retfærdighed over for mange, som havde de uskrrevne love i deres hjertes – og adlød dem i den udstrækning, det var muligt, samtidig med at de i deres gerning var nødsaget til at handle efter de påtvungne love og bekendtgørelser.

Alle regeringserklæringer og ydmygende proklamationer ligger i arkiverne. Det samme gør de censurerede aviser fra den tid. Der er

bunker af materiale til dokumentation af den officielle danske holdning.

Men den var ikke udtryk for, hvad det overvejende flertal følte – heller ikke de, der havde til opgave at administrere de givne befalinger. For deres inderste tanker og underfundige handlinger gives der ikke en tilsvarende dokumentation.

Det var at ønske, at en historiker ville interessere sig for denne abstrakte, men ikke des mindre meget væsentlige side af besættelsestidens historie. Det er på høje tid, for en sådan historieskrivning kan kun udføres med hjælp af dem, der levede med i den tid.

Et eksempel: Lederen af udenrigsministeriets pressebureau, der var mellemed til den tyske censur, Karl Eskelund, gav for en stor forsamling af journalister i Jylland en orientering om vilkårene for hans daglige samarbejde med tyskerne. Han måtte regne med, at der kunne være en stikker blandt tilhørerne, og måtte derfor veje sine ord på guldvægt. Eskelund var så korrekt, at et stenografisk referat af hans udtalelser ville have været til ug, hvis Goebbels havde læst dem.

Men Eskelunds fremtræden med minespil, skuldertræk, tonefald og håndbevægelser var en fantastisk imødegåelse af, hvad han sagde på embeds vegne. Faktisk var han lige til en koncentrationslejr. Som han efterlevede talrige andre, med større eller mindre talent, Danmarks uskrrevne love i disse prøvelsens år. Vi havde jo nu engang valgt at forsøge at overleve – og ikke, som spartanerne ved Termopylæ, at kæmpe til sidste mand.

Men tilbage til det mere dagsaktuelle. Alle 18-årige, som er her til stede, kan altså stemme tirsdag den 23. ds. Selv var jeg 28 år, da jeg for første gang fik mulighed for at sætte mit kryds. Med skam at melde følte jeg det ikke som nogen personlig forulempelse, at datidens valglov umyndiggjorde mig så højt op i alderen.

Jeg har aldrig været nogen revolutionær. Det er måske en af grundene til, at jeg kan se tilbage på mine år i Sorø som de lykkeligste i mit liv. (Nej, jeg må ikke sige lykkeligste, min kone sidder dernede. Men som de mest sorgløse år i mit liv).

Med tiden er jeg nok blevet lidt mere oprørsk. I hvert fald skrev jeg offentligt og stemte for at give de 18-årige valgret. Måske ikke af den dybeste overbevisning, men i erkendelse af, at nu måtte vi have en ende på den sag.

MEN OGSÅ i erkendelse af, at mange 18-årige, som er levende optaget af samfundsspørgsmål, er fuldt så værdige vælgere som mange ældre, der ikke gider for alvor sætte sig ind i de politiske hovedspørgsmål.

Dog vil jeg sige, at skal der en dag stemmes om valgret til de 12-årige, så er jeg ikke med – medmindre jeg da til den tid er blevet meget senil.

Jeg har megen respekt for mange af vore dages politiserende unge. De forekommer mig at være følelsesmæssigt langt mere engagerede, end vi var i min ungdom.

Det skyldes vel tildels radio og fjernsyn. Men da også, herom er jeg ikke i tvivl, at skolernes undervisning, og vel navnlig folkeskolens, har gennemgået en vældig udvikling og er blevet, om jeg så må sige, mere samfundsrelevant end forhen. Både på godt og ondt.

På min hjemegn i Sydsjælland boede en usædvanlig husmand – den enøjede Anders blev han kaldt. Det var i de dage, da radioen langsomt holdt sit indtog fra hjem til hjem. I en lang periode hærgede samtidig mund- og klovesygen til stor ulykke for mange landbohjem.

Intet kunne dengang standse den uhyggelige sot. – Det er da klart, sagde Anders, og ingen kunne modbevise ham – det er al den radio, der spreder pest over landet.

I vore dage vil mange i en anden forstand mene det samme om navnlig fjernsynet.

Hærskaren af medarbejdere i Danmarks Radio forsømmer ikke nogen lejlighed til at fortælle os om den frygtelige sum af grusomhed og elendighed, der findes på vor herlige jord. Det er forståeligt, at ungdommen kan optændes af harme ved at opleve al denne tragiske virkelighed. Den serveres som frustrerende indslag mellem rock og sex og anden forbrugervejledning.

Heldigvis kan de unge opflammes og føle sig kaldede til at gøre noget. Harmen er en positiv sindstilstand og i kontrolleret form langt at foretrække for slet ingen tilstand. Men ak, hvad skal vi sige, vore ord vil ikke meget sige. Vi kan demonstrere, holde taler og sende protestadresser. Det kan måske gavne som personlig mentalhjælp, men i de fleste tilfælde næppe mere. Desværre.

Det bør ikke ses som et udtryk for kynisme eller dovenskab, når vi ældre – eller de fleste af os – stort set har afskrevet enhver ærgerrighed om at gå ud i alverden og skabe fred og fordragelighed.

Vi finder det mere bekvemt – relevant – at følge Bjørnstjerne Bjørnsons parole: Hvad du evner, kast af, i de nærmeste krav.

Det kan såmænd være krævende nok.

Bjørnsons verselinier står som bekendt i sangen: »Jeg vil værge mit land«. Den synges formentlig nu og da ved morgensang her på Akademiet.

Jeg har erfaret, at vor gamle lovsangsbog nu mest bruges ved særligt højtidelige lejligheder. Jeg har den stående hjemme i reolen, stadig indbundet i brunt karduspapir.

Det kalder mange minder frem, når jeg blader i lovsangsbogen. Jeg standsede forleden ved: »Dybt hælder året i sin gang/snart ødes eng og lund./Farvel med al din lyst og sang/du korte sommerstund«.

For os rigtig gamle soranere kan denne lovsang snart få præg af et vemodigt postludium.

Men blader vi lidt videre i lovsangsbogen, støder vi på Hauchs »Jeg ved et sted, som jeg har elsket længe./Dets navn skal aldrig i mit hjerte dø«.

Den vil vi godt synge med på lidt endnu.

Og så forøvrigt til lykke med, at I nu bru-

ger højskolesangbogen ved morgensangen. Også uden for akademiporten findes en rig sangens og musikens verden, som det nok er værd at blande sig med.

I højskolesangbogen står også H. V. Kåhlunds: »Jeg elsker den brogede verden/trods al dens nød og strid./For mig er jorden skøn endnu/som i patriarkernes tid«.

De linier kan vi, omend med lidt beklemmelse, stadig synge. Vi lukker ikke øjnene for den megen elendighed mange steder på jorden. Vi giver vel også en skærv for at hjælpe. Men ellers tager vi gerne på charterrejse til de steder på kloden, hvor der er noget positivt at opleve og glædes over.

Vi ældre har gennemlevet tider og begivenheder, som var meningsløst golde og destruktive.

To verdenskrige har hjemsogt jorden i dette århundrede. Og begge havde deres udspring i Europa. Den sidste medførte Holocaust med millioner dødsMarch til gaskamrene.

En ufatteligt gru, som vi kvier os ved at minde, men som vi ikke har lov at glemme eller fortrænge.

For at tale med Bjørnson, så må de nærmeste politiske krav i Europa i dag være at forebygge en gentagelse af lignende djævelske begivenheder.

Den største vanskelighed at overvinde er den gensidige frygt og mistænksomhed.

Den største næring for håbet ligger i den kendsgerning, at alle ønsker freden.

Muligvis findes der enkelte krigsliderlige galninge, men faren kommer ikke fra dem. Den kommer fra frygten. Og måske fra skuffede forventninger om, at med freden fulgte friheden.

Det gjorde den jo ikke i mange lande. Men håbet om friheden er ikke slut. Jeg kan ikke dokumentere det bedre end ved at citere nogle linier fra sidste side af Pasternaks bog »Dr. Zivago«.

Fem eller ti år efter krigen sidder to venner en stille sommeraften ved et åbent vindue etsteds højt over det skumrende Moskva. De læser i et hefte med nogle efterladte digte af deres afdøde ven, dr. Zivago. Denne havde gjort revolutionen og krigen med, men uden at tage skade på sin sjæl. De to venner ser med digtene foran sig dr. Zivago som hovedpersonen i en lang fortælling, hvis afslutning de nu nærmede sig.

Deres følelser skildrer Pasternak således:

»Selv om den lysning og befrielse, de havde ventet efter krigen, ikke var kommet samtidig med sejren, som de havde troet, så havde der alligevel været et varsel om frihed i luften gennem alle efterkrigsårene, og dette havde været deres eneste historiske indhold.

Det forekom de to aldrende venner ved vinduet, at denne ånds-frihed nu var kommet, at fremtiden fra og med i aften lå håndgribeligt udbredt dernede på gaderne, at de selv var trådt ind i denne fremtid, og at de fra nu af befandt sig her. En lykkelig, bevæget tryk-følelse for denne hellige by og hele jordkloden og dem af deltagerne i denne historie,

som endnu var i live, og deres børn – gennemtrængte dem og bar dem som en uherlig lykkens musik, der fortabte sig i det fjerne».

Som bekendt blev bogen om dr. Zivago ikke udgivet i Sovjet. Det var lige på et hængende hår, men forbudt blev den.

De må derovre – og andre steder – stadig dyrke åndsfriheden som forventningens glæde.

Måske burde vi herhjemme gøre os umage for at skønne lidt mere på, hvad vi har.

Frihed er ikke blot at kunne sætte sit kryds på en stemmeseddel. Den er en forpligtelse i al vor færd og i vor adfærd over for andre, i medgang og modgang.

Til lykke, unge dimitterende og debutanter, med friheden – og alle dens forpligtelser.

Taarnhøjs tale ved bordet

Mine damer og herrer, kære medfestende! Velkommen til dette gæstebud her i Akademiets smukke gamle spisesal, som for mange af os rummer så mange minder fra drengsårenes lykkelige, omend ikke helt sorgløse tid i længst forsvundne dage. *Husker du?* Husker du morgemaden? Havregrøden sat frem i fade og dækket af et modbydeligt tykt lag skind, hvor den morgenduelige ved lidt behændighed var i stand til at fiske havregrød frem under skindet, således at der ved »snyderens« senere ankomst måske stod 5-6 fade, udelukkende indeholdende skind, berøvet alt nedenunder liggende havregrød. Ve de stakler, der nu kom, for nu foretog snyderen opøsningen, som kun bestod af skind på disse fade. Husker du de længst sovende, som først kom lige inden døren lukkedes til spisesalen, og som opnåede en utrolig færdighed i at foretage hele påklædningen, mens de på gelænderet rutsjede fra sovesalene øverst oppe her ned til spisesalen? Husker du »Bens«, hvor tjenerne efter måltidet kunne bære tilsyneladende større mængder parteret torsk ud, end de havde bragt ind ved dets begyndelse? Husker du *Grovserne*, som på frikadelledage på uforklarlig vis fik fremskaffet 4-5 ekstra tallerkener, som de i fast rutefart lod passere frem og tilbage til snyderne efter flere frikadeller. Husker du overtjeneren *Rasmus*, der serverede »grøntsager med gemyse« til os? Og husker du, at middagen begyndte ikke ved tolv-tiden eller et kvarter over tolv, men klokken 12,18 og varede til vistnok 12,33?

Ja, minderne er mange, og alt var såre godt, indtil skolen i midten af 30-erne blev hjem-søgt af en ernæringseksperter, som fratog os vore gode boller med smør, vor sovs og kartofler og kød og erstattede det med salat, gulerødder, rødbeder og andet kvægfoder. Når jeg tænker tilbage derpå, rinder mig nogle ord af *Fabius Maximus* med smædenavnet *Cunctator* i hu, hvor han siger: »Den værste skæbne, der kan overgå et folk, er at blive hjem-søgt af et geni«. Jeg vil omskrive dette til, at den værste skæbne, der kan overgå et folk, er at blive hjem-søgt af en ekspert, og

især af en ernæringseksperter og især på en drengeskole. Endnu i dag huserer disse ernæringseksperter her i vort land, hvor de blandt uoplyste indfødte udbreder deres falske lære og udøver deres trolddomskunster.

Men i aften vil vi glemme disse mørkets og askesens fyrster og hengive os til bordets, til madens og til vinens glæder, men på det, at vi ikke skulle glemme, at mennesket er ikke kød og blod alene, men også ånd, vil vi foruden at dyrke vinens gud *Dionysos* ved dette symposium også nyde sødmen i *Polyhymnias* favn, retorikkens, veltalenhedens muse, for når vinen har udøvet sin virkning at lade veltalenheden løfte vor ånd op over hverdagens tåger.

Veltalenhed som alt andet her i livet kræver imidlertid en vis styring for ikke at ende i kaos, og til denne styring kræves en sprogmeister, – jeg finder dette udtryk mere dækkende end det gamle danske udtryk: »Toastmaster«. Bestyrelsen har til dette vigtige hverv udset en af de hovedansvarlige for festen i aften, *Ole Perch Nielsen*, som vil lede resten af symposiet, og jeg overgiver nu ansvaret til ham.

Palle Taarnhøj.

Jubilartaler

Som repræsentant for 50-års jubilarene talte professor *Hans Ussing* (S 29), dr. phil. på en afhandling om plankton i grønlandske farvande og medlem af Videnskaberne Selskab, søn af lektor *Hans Ussing*:

Jeg har godt 10 års længere forbindelse med Sorø end mine klassekammerater, for jeg er født i Molbechs hus, hvor min far havde inspektion med en lille afdeling af gymnasiealumni dengang. Jeg husker soldaterkorpsets fanemarch uden for vore vinduer. Der var intet andet, der kunne måle sig med den! Og så var der julekomedierne af *Ludvig Holberg*, ja, det kongelige teater kunne absolut ikke konkurrere med dem! På holdets vegne skal jeg frembære en tak. Vi har mødtes hvert femte år siden studentereksamen, og vi mødtes med gamle venner blandt lærerne. Jeg husker at O. B. Müller sagde om os: »Ja, begavede er I sgu' ikke, men I er det rareste hold, jeg har haft! God lærdom fik vi, og et livslangt venskab knyttede os sammen. Der er noget særligt ved Sorø. Det, vi har modtaget, er nok en direkte arv fra fader Holberg: *Hans menneskesyn og humor og hans tro på den sunde fornuft*. Alt bliver omvurderet i vore dage, men menneskelighed, humor og sund fornuft er bæredygtige stadigvæk. Det giver os en mulighed for at leve videre. Holbergs ånd har smittet af på vore lærere, og jeg tror, at man ved valg af nye lærere har skævet dertil. Hvis kommende rektorer følger den politik, skal det nok gå godt i fremtiden.

Endelig talte *Svend Egede Glahn* (S 09) som 70-års jubilar.

Rusreprætanten:

Henrik Levinsen (S 79) talte på russernes vegne. Han sagde:

»Hvor har de gamle soranere dog stoffet fra? Det må have noget med erfaring at gøre, og da jeg ikke besidder ret megen erfaring, vil jeg gøre det kort. Først vil jeg bringe en tak til Soransk Samfund og dets formand. Vi har ikke set så mange gamle soranere før på én gang, men den fælles baggrund, vi allesammen har, skaber sammenholdet. Vi har alle gået på skolen i kortere eller længere tid og er blevet påvirket af traditionerne, og selvom disse også ændres efterhånden, bliver der stadig en del fælles minder tilbage.

Jeg husker en enkelt episode, jeg lige vil dvæle ved. Skolen havde besøg af en bugtaler, der fik rektor til at bryde ud i hjertelig latter. Der så jeg mennesket privat; og jeg blev chokeret! Siden har jeg arbejdet positivt sammen med rektor flere gange. Mennesker er enestående selv på et sted som her, hvor der er så mange samlede. Der går mange elever på mange skoler, men hvorfor er gamle soranere noget specielt? Det spørgsmål kan jeg ikke svare på, men der er noget specielt over os! Jeg vil slutte med at sige tak til Soransk Samfund og en personlig tak til rektor (klapsalver). Taarnhøj konstaterede, at Henrik var den fødte taler og forærede ham en guld-soranerl, hvorefter man lod skolen leve.

Et „Soransk“ Bogfund Af Max Ebert (S 35).

En af biskop *Friederich Münters* fornemste gaver til det i 1812 oprettede stiftsbibliotek i Roskilde (Sjællands Stifts Bogsamling) var *Christiern Pedersens Saxo*-udgave, Paris 1514. Udgiven er forsynet med talrige håndskrevne noter, tekstrettelser og tilskrivninger, skrevet med meget små, men tydelige bogstaver. Skriften ligner meget *Stephanii* egen håndskrift, og man har derfor tidligere antaget, at tilskrivningerne hidrørte fra *Stephan Hansen Stephanus'* forarbejder til hans i Sorø trykte »*Notæ uberiora*«, der blev trykt i 1645¹).

I »*Museum Tusculanum*« 34–35 (april 1979) har docent *Jørgen Raasted* imidlertid nu dokumenteret, at tilskriverne ikke skyldes *Stephanus*, men dennes medhjælper under afskrivningsarbejdet. Af en påskrift på titelbladet fremgår, at *Saxo*-udgaven er erhvervet i København den 16. juli 1640 af »*Franciscus Nicolai Grænovius*«, *Frants Nielsen fra Grenå*, og at noterne og tilføjelserne er skrevet af *Frants Nielsen*, fremgår ifølge *Jørgen Raasted* bl. a. af blad 1r og 21r: Foroven på blad 1r er skrevet en længere note, hvis bogstavform genfindes i samme sides margin, hvori han betegner sig selv som *Stephanii* assistent (a manibus), og i slutningen af noten på blad 21r anfører noteskriveren som sin kilde »*Stephanus Joh. Stephanus Præceptor meus exoptatissimus, et post deum acceptatissimus*«²).

En del af noten på blad 1r læser *Jørgen Raasted* som: »I(n) N(omine) J(esu): Soræ D(anorum) Anno 1641. p(ridie?) D(iei?) Luciæ. Franciscus N(icolai) Grænovi(us)«, og herunder er senere med andet blæk, men med samme hånd, tilføjet: »*quo tempore eram M Stephano Stephan(o) a manibus, in describendis Historiis Dan(icis) & aliis ad res patrias illustrandas pertinentibus, prope biennium*«.

Ved at sammenligne noterne i pariserudgaven og *Stephanii* »*Notæ*« fra 1645 kommer *Jørgen Raasted* herefter til det resultat – der støttes af andre betydelige argumenter – at *Frants Nielsen* i tiden mellem september 1640 og juli 1643 i et par år har arbejdet som amanuensis for *Stephanus*, hvor han har haft

travlt med afskrivningsarbejde og lignende. I et brev til *Ole Worm* skriver *Stephanus* da også bl. a., at det materiale, som *Stephanus* har lånt af *Worm*, (se *Soranerbladet* nr. 4 1979 p 49f) »forlængst ville være tilbageleveret, hvis ikke min medhjælper havde så travlt med at afskrive noterne til *Saxo*«, og 10 dage senere, den 14. nov. 1641 skriver *Stephanus* til *Worm*, at »mine noter til *Saxo* beslaglægger hver dag ganske min medhjælper, idet de nu er under trykning«. (Dette har dog vist været at foregribe begivenhederne noget, idet *Worm* jo først læste korrektur i februar 1645³)!

Da *Frants Nielsen* endelig havde afsluttet arbejdet, kunne han omsider begynde kopieringen (eller excerperingen?) af *Stephanii* noter i sit eget exemplar: »I Jesu Navn. Sorø i Danmark, Aar 1641, dagen før *Luciæ* dag. *Frants Nielsen* fra *Grenå*«.

Jørgen Raasted sammenligner nogle af *Frants Nielsens* noter i pariserudgaven med *Stephanii* »*Notæ*«, og påviser mindre uoverensstemmelser, evt. blot en ændring i et enkelt ord. Disse afvigelser i forhold til de trykte »*Notæ*« fra 1645 giver os et indblik i et ellers ukendt ældre trin af *Stephanii Saxo*-kommentering. Siden sit ophold i *Leiden* 1626 har *Stephanus* arbejdet med noterne, og af brevvekslingen kan man se, hvordan han har »filet« på stoffet antagelig lige til korrekturlæsningen.

Med *Jørgen Raasted*s arbejde er der imidlertid givet nye betydelige muligheder for at følge *Stephanus'* arbejde, og en nyorientering af hele det materiale, der foreligger af og om *Stephanus*, vil kunne bidrage til at give et klarere indblik i det arbejde, som *Stephanus* og hans medhjælpere har udført.

Den 1. august 1641 rejser *Frants Nielsen* til København for at blive dimitteret, og *Stephanus* skriver til *Ole Worm* en anbefaling for dimittenden: »discipulus tuus, mihi que a manibus«, men beder samtidig om, at han snarest må vende tilbage til Sorø, da »jeg savner

Prologus in historiā Danicam. Fo. I.

Doctissimi & eloquentissimi Saxonis Grammatici Slandici,
Insignis Ecclesiae cathedralis Roskildensis olim
Prepositi In Gesta Danorum Praefatio.

VM cætera nationes rerum suarū ritibus gloriari, voluptatemq; ex maiorum recordatione percipere soleant: Danorum maximus potifex Absalon patriam nostrā, cuius illustrande maxima semper cupiditate flagrabat; eo claritatis & monumenti genere fraudari non passus, nihi comitum suorum extremo, cæteris operam abnuentibus res Danicas in historiā conferendi negotiū intorsit: inopemq; sensim maius vitibus opus ingredi, crebre exhortationis imperio cōpulit. Quis enim res Danic gestas, literis prosequeretur; que nuper publicis inlata factis: vt religioſis ita latine quoq; vocis aliena torpebat. At vbi cum sacrorum ritu latialis etiam facultas accessit: legnities par imperie fuit; nec desidia minima, q̄ antea poenurie vitia existeret. Quo euenit vt paruitas mea quis le prædictæ molli impare animaduerteret: supra vires nūq; iubenit resistere propterea: ne finitims factorum traditione gaudentibus: huius gentis oplatio potius vetustatis obliuſis reſperſa, q̄ literarum monumentis prædicta videretur. Igitur oneri cunctis præteriti cui scriptorib; in experto rudes labori humeros subſistere coactus, imperiumq; negligere verit; audacius q̄ efficacius parui: q̄q; ingenuit̄ me imbecillitas fiduciam negabat: ab hortatoris amplitudine mutuat. Cuius factis cœ

Handwritten notes in a Gothic script, likely a commentary or marginalia, written in a dark ink on aged paper. The text is dense and difficult to read due to the cursive handwriting.

hans hjælp hårdt til afskrivning af mine noter.

Ca. 1644 kaldes Frants Nielsen til sognepræst i Hasle, Skeiby og Lisbjerg i Aarhus amt, hvilket passer godt med, at han i »ca. to år« har arbejdet i Sorø mellem september 1640 og juli 1643. Han døde 1676⁴⁾.

I Aarhus ægtede han *Ingeborg Mortensdatter*, datter af Morten Madsen, som var rektor ved Sorø Skole 19/11 1621 til 2/5 1622, og som døde i Aarhus Bispegård i oktober 1643⁵⁾. Ingeborgs broder Christen Mortensen blev borgmester i Thisted (død 1699), og dennes 2 sønner *Morten* og *Mouritz König* blev 4/3 1720 nobiliteret med navnet *Lælius*. De kom begge på Sorø 18/9 1690 og endte begge som kancelliråder på hhv. Sønder Ullerup og Nørre Ullerup⁶⁾!!

Ingeborgs broder *Frederik*, der kaldte sig *Lejel* efter sin mormor Ingeborg Frederiksdatter Lejel, endte som landsdommer i Jylland⁷⁾ (Rådmand *David Lejel* i Helsingør, der havde en søn Alexander Davidsen (Lejel) på Sorø i 1586, var måske en onkel til Ingeborg??)⁸⁾.

NOTER:

- 1) Roskilde Tidende, 14. februar 1976, 5.
- 2) »Stephanus Joh. Stephanus, min meget elskede lærer og, næst Gud, den mest værdsatte«.

- 3) Schepelern, Breve til og fra Ole Worm, bd. 2 nr. 965, p 287 f, brev af 4/11 og 14/11 1641 fra Stephanus til Worm.
- 4) Ehrencron-Måller, Forfatterlex. VI 83.
- 5) H. G. Olrik: Oversigt over Forstandere og Lærere i Sorø 1586 – 1737, Aarskrift for Skoleaaret 1926 f.
- 6) Soranerbiografier, Glahn, 1584–1737, III nr. 146 og 147, og Olrik.
- 7) E-M V 121.
- 8) Soranerbiografier 1584–1737, II nr. 27.

PS.: I »Breve til og fra Ole Worm« bd. 2 nr. 965 findes flg.: 15.8. 1641: Franciscus Nicolai Grænoviensis blev immatriculeret i 1638 (fra Aarhus Skole). I Januar 1639 valgte han mig (Ole Worm) til præceptor efter Jacob Madsens Udnævnelse til Hofprædikant. Han har været Prædikant i Sorø siden September 1640 og anses for værdig til Præstekaldet.

Julegaveidé

»En søgende sjæl – kunstner og soraner om Eyvind Olesen (26).

10 smukke fire-farve tryk, Sorøerindringer fra 20'erne. Digte og salmeoversættelser m.m.

Pris 30 kr. Fås hos kasserer.

Se side 165).

Benedictinerklostret i Sorø

Den sjællandske bondehøveding *Skjalm Hvides* 3 sønner: *Asser Riig, Ebbe og Toke*, begyndte indbyrdes at forhandle om at oprette et kloster for egne midler på et egnet sted. Toke døde imidlertid, inden de havde besluttet sig til stedet, men lovede at give sin halve hovedlod til det kommende kloster, og desuden overlod han Asser Riig 16 mark guld i hemmelighed til klosteret. Toke døde i 1141, så man kan sige, at klosteret blev stiftet ved hans dødsleje.

Nogen tid derefter valgte Asser Riig og Ebbe den lille landsby på Sorø-øen, der tilhørte Asser, til klosterstiftelsen og begyndte at opføre en lille stenkirke »*coeperunt Ecclesiam lapideam parvam construere*«, *Scriptores Rer. Dan.* 4. bind pag. 466) eller, som der står i Morten Pedersøn: *Absalons Herkomst*, trykt i Kbhvn. 1589:

»Disse forneffnde Brødre bygde først en liden Steen Cappel til Closters Begyndelse, oc er det store gamle Port Huss, som endnu staar for Sore Closter udi hvilcket Capellen oc findes yderste ved den østre part af Porten på den Nordeste side uden for som Porten henger«.

Den første lille stenkirke

Det er interessant at se, at Sorø Klosters gavebog fra ca 1440, hvis første del er afskrift af en ældre fortegnelse over klosterets ejendomme fra år 1215, og Morten Pedersen er enige om, at *det er en stenkirke*, der blev bygget til benediktinerne, eller rettere en granitkirke. Den må have været solid, for den har sikkert stået til 1285, hvor abbed Niels flyttede ældre Hvidegrave fra denne kirke til den nuværende cistercienserkirke. Den har altså stået i 150 år, og når det var en stenkirke, må den have efterladt sig solide fundamenter, som der skulle være en god mulighed for at finde nu, da den gamle såkaldte »hundegårdslænge« i slutningen af oktober 1979 er blevet nedbrudt, da den truede med at falde sammen af sig selv.

Ser vi på, hvad Morten Pedersen siger om beliggenheden, skulle den have ligget ude i begyndelsen af Boldhusgade mellem Akademiets bibliotek og »Sibberns hjørne« (»det store porthus, som endnu findes (altså Klosterporten), udi hvilket også kapellet findes yderst ved den østre part af porten, på den nordlige side, uden for hvor porten hænger«). Portfløjene, som i gamle dage lukkedes for at sikre klosterets fred, sad selvfølgelig i portens nordgavl. Men det må nok siges, at der kan benediktinerkirken ikke have ligget, for så ville fundamenterne være blevet fundet forlængst, når man har gravet i gaden der.

En gammel overlevering siger imidlertid, at benediktinerne lagde deres klostre på højtliggende terræn som fx. Ringsted, mens cistercienserne lagde deres på lavt terræn, helst med rindende vand lige i nærheden. Den ene-

ste højde, der findes på det gamle terræn inden for klosterporten, er der, hvor rektorgården nu ligger, vest for den nuværende kirke. De huse, der ligger her, er for det meste fra tiden efter 1835. Derfor må man gå ud fra, at et kirkefundament måtte være fundet, når der gravedes ud til kælder og kloak til disse bygninger. I nærheden af Rektorgårdens bagbygning er der fundet nogle gamle munkegrave af frådsten, hvilket tyder på en kirke lige i nærheden, og den eneste mulige plads for denne kirke må være det sted, hvor Hundegårdslængen har ligget indtil nu. Denne længe må være bygget engang i sidste århundrede, for på ældre kort over Akademiområdet, trykt i Taubers bog fra indvielsen i 1827, ses det tydeligt, at der ikke i tiden fra 1747–1826 har ligget nogen bygning på denne plads. Heller ikke i Resens Atlas fra 1600-tallet ses nogen bygning der. Det er meget naturligt på et så traditionsrigt sted, at man holder en gammel kirketomt fri for bebyggelse og navnlig ikke anbringer en stald der! Benævnelsen »Hundegård« i ældre tid: »*Hundeborg*«, siger traditionen, går tilbage til, at klosteret eller kongen har holdt en meute jagthunde i et specielt hus, der efter gamle kort at dømme har ligget omtrent, hvor porten indtil rektorgården nu er. Nationalmuseet skal nu til at grave i tomten, og det bliver spændende at se resultatet, for der må være både fundamenter og gamle grave fra klosterets ældste tid.

»Guds ævige Hefn og Vrede«

I klostrets gavebog er der åbenbart en genklang af ord i det oprindelige gavebrev fra Skjalm Hvides sønner, som gentages af Frederik den Anden, da han udsteder sin fundats for den »besynderlige og bedre« skole i 1586. Der står på latin:

»*Quid autem hanc elemosynam, quam divinis cultibus benevole dederant cordialiter cupiebant, semper inconsvulsam permanere ideo cui data est (habet hæc fundatio ipsa) vocarunt Patrem et Vindicem, si quis quolibet modo donationem ipsorum cassare præsumperit, accedat velut ignis Zelus tuus Domine Deus, et sit ira et maledictio tua super eum. Amen!*«

Altså: *de anråbte om hans beskyttelse og forsvar, til hvem gaven var given, at hvis nogen på nogen måde skulle ville omstøde deres gave, Din hævn, Herre Gud, må ramme ham som en ild, og din vrede og forbandelse være over ham. Amen!*

Det første klostres gods var meget beskedent. Toke skænkede halvanden gård i Jørlunde ved Slangstrup 3/8 af Fjenneslev by, en del af Frøsmose, 1/5 af Haugerup ore og desuden 16 mark guld hemmeligt, for han måtte efter lovens ord ikke give mere end en datters arvepart til kirken.

Asser Riig skænkede Sorø-øen, dvs. landsbyerne Sor og det halve af Heglinge, 3/5 af den nordlige skov på klosterøen, 2/5 af Hau-

gerup Ore og nogle fiskepladser i Tuel sø. Han indgav sig i klostret med sin kones tilladelse og døde 13 dage efter kirkens indvielse og blev begravet i dens kor.

Ebbe Skjalmsøn var nu den eneste af brødrene, der var tilbage, og han var nok den, der interesserede sig mindst for klostret. Han døde 1151. Der var ialt 3 benediktinerpriorer, som cistercienserne ikke levner nogen ære i gavebogen. Hør bare:

1) *Broder Thomas*, som kom fra Odense. Han var utro. Bl. a. betroede Asser ham de 16 pund guld, som Toke skænkede, og dem tilegnede han sig størstedelen af.

(»Asser multum de ipsius sanctitate confisus propter religiositatem, quam simulavit«). Han døde kort tid efter og blev begravet i kirken.

2) *Broder Jordanus* kom fra Ringsted kloster, og han var ligesådan!

3) *Broder Robert* fra Sverige (måske fra Alvastra i Västergötland). »Ille quidem profuit in aliquo, vixit enim ventri suo magis quam religioni, cum esset vir gulosus et potator egregius. Recessit igitur sine honore, sicut et alii, qui fuerunt ante ipsum et desolatus factus est locus, quoniam dispositione divina

locandus erat aliis agricolis, qui facerent fructum«. (Han gavnede ganske vist i noget (fordi han lod andre administrere) for han levede mere for sin bug end for religionen, da han var en »grovser« og en vældig dranker. Han trak sig tilbage uden hæder, ligesom sine forgængere, og klostret blev øde, fordi det ved guddommelig bestemmelse skulle overlades til andre dyrkere, der kunne få det til at give frugt).

Det er profetiske ord, for Absalon var imidlertid kommet hjem fra ca. 10 års studier i Paris og blev valgt til biskop i Roskilde, og han tog sig af familiestiftelsen.

Grunden til, at det ikke gik godt med benediktinerklostret, er sikkert at Asser, Toke og Ebbe havde skænket det for lidt gods, til at det kunne trives. Skovkloster ved Næstved, der blev stiftet af Peder Bodilson, fik 5 gange så meget gods, og det gik godt med det kloster.

Den ovennævnte karakteristik af priorerne er ikke flatterende, men det må nævnes, at det er cisterciensere (en konkurrerende orden), der har skrevet dette, og slet så ringe som skildret, har det næppe været.

S. R.

Blixeniana 1979

Blixeniana 1979, redigeret af Hans Andersen (S 51) og Frans Lasson.

En diger årbog på 240 sider, udgivet af Karen Blixen Selskabet som den fjerde i rækken. Der er tilsyneladende stadig meget værdifuldt utrykt materiale til at belyse baggrunden for Karen Blixens særprægede forfatterskab. I år er det to foredrag: »Sorte og hvide i Afrika« holdt i Lund og et foredrag ved en katolsk basar i november 1942, der begge uddyber og belyser »Den afrikanske Farm«.

Hans Andersen skriver en indledning til årbogens hovedstykke, Mary Bess Westenholtz' skildring af sin mors levned, der med mange illustrationer giver et levende billede af livet i gamle dage og en uddybet forståelse af, hvorfor Karen Blixen blev den særprægede personlighed, en enlig svane blandt datidens litterære ællinger, eller, som andre måske ville sige: et fossil fra oplysningstiden uden kontakt med det levende liv.

Medlemsskabet i Selskabet koster 120 kr. årligt, inclusive årbogen. (Henvendelse til: Aase Vahl, Marstrandsgade 18, 2100 Kbh. Ø., telf. (01) 38 81 23, bedst kl. 16-18).

Soraner noter

Tidligere borgmester i Køge i 18 år, *Aage Sund* (S 36) har meldt sig ud af Socialdemokratiet i protest med partiets EF-holdning og sagen omkring Kjeld Olesen. Han vil herefter være løsgænger i Roskilde amtstråd, som han har været medlem af siden 1970.

Annoncer?

I novembernummeret kunne vi glæde os over alle dem, der har støttet Soranerbladet med kontante bidrag.

En anden måde at støtte bladet på er ved at annoncere i det, hvis I har et budskab, der egner sig til annonceform.

Soranerbladet udkommer 10 gange om året til ca. 1.500 gamle soranere, hvoraf mange læser det grundigt!

En hel side koster 500 kr., men mindre kan også gøre det.

Med venlig hilsen fra administratoren:

Finn Harlang,
Dronningens Tværgade 30,
1302 København K.

Dulce-Domum ved kystbanen

Mogens Boisen (S27) efterlyste et hus med det navn, som han har set på kystbanetoget.

Her er løsningen!

Pludselig ringer telefonen, og det er *Iver Hasselbalch* (S 38), der meddeler, at det efterlyste hus ligger Hvilevej 2 i Snekkersten og blev bygget på en grund udstykket fra Borupgaard, der ejedes af Ivers far, godsejer, dr. phil. K. G. Hasselbalch (S 1891), der var far til en hel stribe soranere. Huset blev bygget til fru Faber, hvis søn overlæge Helge Faber også er soraner (S 27). Da alle, der var med til at bygge dette hus, holdt meget af Sorø, fik det navnet: »Dulce Domum«, hvilket det siden har beholdt. Tak for oplysningen, Iver!

Red.

Formandens tale ved kongeballet

Ikke alle kan komme til kongebal, der i år var lørdag den 3. november. Der var fuldt hus og en vældig god stemning. Ved bordet holdt *Palle Taarnhøj* en glimrende tale for Sorø-moderen, som bringes her in extenso efter hans manuskript.

Hr. rektor, mine damer og herrer!

Må det være mig tilladt at påkalde mig opmærksomheden et øjeblik for at bringe en hilsen fra de gamle soranere i Soransk Samfund. Hilsenen er helt frisk, idet den blev mig pålagt så sent som i torsdags ved vort månedlige frokostmøde, hvor soranere var repræsenteret i årgange lige fra 1909 til 1979. Jeg vil også bringe en hilsen og tak fra vor årsfest her på skolen for tre uger siden, hvor en hel del af de unge gymnasiaster ydede os en særdeles påskønnet hjælp ved festens afholdelse.

Som det er sket før ved festerne på skolen, har lykken også i aften tilsmilet mig ved at give mig en særdeles charmerende dame til bords, og i den anledning vil jeg gerne sige et par ord.

Nu brugte jeg udtrykket, at jeg havde fået en *dame* til bords, og man taler i denne forbindelse om en *borrdame*, og om talen for damerne, men i grunden er det synd, at vi bruger dette fremmede ord, *dame*: Det stammer naturligvis fra den tid, da »med fruene fransk og tysk med sin hund, men dansk med sin tjener han talte« – og så er det altså blevet hængende. Men en *dame* er for mig noget næsten uvirkeligt, noget upersonligt, luftigt og æterisk – ikke noget, man sådan rigtig ka' ta' og føle på. Ja, man taler jo nok om *hofdamer* og *stiftsdamer*, og man siger, at »hun er en *virkelig dame*« på samme måde, som man siger, at han er en *gentleman*, og i den forbindelse har det fået en klar betydning, men ellers forekommer det mig, at vi ligesom er virkeligheden noget nærmere, når vi om vore elskede medskabninger bruger ordet: *kvinde*.

Der er noget stort i ordet kvinde – og vore kære slægtninge, som her for nogen tid siden drog over havet og erobrede England og jog de stakkels englændere ud i Wales og op i Skotland, hvor de stadig går og fordriver tiden med at spille golf og blæse på sækkepibe – som de så i øvrigt kalder »*bagpipe*« (!) til trods for, at de fleste skotter synes at foretrække at bære den foran – på maven – men altså, da vore kære slægtninge drog til England tog de ordet *kvinde* med sig og ophøjede det, således at de i dag lader sig regere af »*æ Quind*« – eller som de med lidt ejendommeligt udtale siger: a *Queen*.

Herbjemme er ordet blevet lidt devalueret, men det bruges dog stadig af nogle med respekt: en gammel mand, der undertiden hjæl-

per mig i mark og have, taler stadig om »mig og kvinden« og siger blandt andet, at det er en sølle mand, der ikke kan forsørge en kvinde – men som altså må lade hende gå på arbejde ude. I min barndom, hvor landsbyskolerne i reglen havde en lærer og en lærerinde, blev den sidste altid omtalt som »*kvinde*«. Betegnelsen *kvinde* er livsbekræftende, og mens jeg f. eks. har lidt svært ved at forestille mig, hvorledes en *dame* kan blive moder, så ved jeg, at en *kvinde* kan blive det. *Kvinden* er håndgribelig, *kvinden* er livgivende, og det er som sådan, jeg gerne vil hyld hende.

Det er jo ikke ualmindeligt, at vi taler om »*Moder Sorø*«, og hun er på dette sted blevet hyldet i både digt og prosa, og det skal der bestemt ikke fremsættes nogen kritik af, men i aften vil jeg gerne rette min hyldelse til en anden *kvinde* – en som er tilstede her – endda in multiplo – nemlig »*Sorø Moderen*«, som vi sjældent hører om. *Det er Sorø Moderen, der er forudsætningen for Moder Sorø*. Det er hende, der sender sine drenge og nu sine piger herved med de afsavn, dette måtte indebære. *Sorø Moderen* er ikke en fjern *dame*, men en nærværende *kvinde*, hun er noget meget specielt! – Nu oplevede jeg ganske vist forleden dag, da jeg en passant nævnede for min sekretær, at jeg ville tale om *Sorø Moderen*, at hun – sekretæren – udbrød: er hun da noget særligt? – men det viser kun, hvilken vankundighed, der råder udenfor disse mure!

Hun er noget særligt. Kan man overhovedet forestille sig, at et menneske kan nå højere end at blive mor til en soraner – ja, det skulle da lige være at blive mor til to eller flere soranere – således som min *borrdame*.

Vi har ofte sunget om »*hende*, der kommer nede i alleen«, og ikke et ondt ord om hende, hende kan vi heller ikke undvære, men i denne forbindelse er et vers af en af Hans Hartvig Seedorff Pedersens sømandsdigte run-det mig i hu:

»Tatovermandens blå hieroglyf
giver Verden den bedste besked:
Vor moders navn ved et anker, boys, –
og så navnet på hende, I veed.

Det sidste navn – det kan skifte.
Det første står fast, til vi dør!
Det sidste bar frem,
men det første bar hjem
gennem storme og brådede søer«.

Lad os soranere af alle aldre og køn – og hvis andre vil deltage, er de velkomne – rejse os og udbringe et trefoldigt leve for *Moder Sorø*, men især for *Sorø Moderen*. Hun skal leve!

Palle Taarnhøj.

»En søgende sjæl - kunstner og soraner«

Soransk Samfund har først i december udgivet en lille smuk bog: »EN SØGENDE SJÆL - KUNSTNER OG SORANER«. - Om *Ejvind Olesen*, født i 1907 i Svallerup, elev på Sorø 1920-26, i mange år »indfødt soraner«, der har levet sit liv som kunstner, digter og salmeoversætter.

Det er en smuk bog, trykt i Sorø Bogtrykkeri, og helt igennem et lokalt arbejde.

Blikfanget er 10 reproduktioner i firefarvet tryk, der gengiver en række koloristisk smukke malerier gennem 30 år fra 1941-71, hvoraf tre giver Sorøstemningen: *Flommen* (1954), *Reizensteins Allé* (1954) og *Filosofgangen* (1970) og *Plovmanden* på omslaget viser hans udprægede farvesans, fortsat og uddybet i *Maskebillede* (1968) og *Hanebillede* (1971).

Villum Kann Rasmussen (S 27) skriver forordet, hvorefter følger en artikel af kunstneren selv: »Hvordan det føltes at komme på Sorø Akademi - og ud igen«, skoleerindringer fra 1920'erne, hvis indhold alle ældre soranere vil nikke genkendende til.

Salmehistorikeren Anders Malling, der i en årrække har boet i Sorø, skriver smukt om Eyvind Olesen som digter og omtaler de

10 digte, der er udvalgt af ham og Benni Nordberg-Hansen af de ialt 44 foreliggende. Digtene viser både lune og god beherskelse af sproget og et levende sind med blik for hverdagens poetiske muligheder.

Derefter følger et afsnit med 16 salmeoversættelser fra tysk. Der har været ialt 343 at vælge imellem, en imponerende arbejdspræstation. (Den hidtidige rekord er sat af Nik: Fred, Sev. Grundtvig, der skrev, oversatte og bearbejdede ialt 1400 salmer).

Og på side 68 sluttet bogen af med Benni Nordberg-Hansens smukke »Epilog«, der giver en dybtborende karakteristik af maleren, digteren og oversætteren. Den skal læses i fuld udstrækning og ikke gengives her.

Denne smukke bog kan anbefales på det bedste. Den udgives med støtte af Velux-fonden i et oplag på 1.000 eksemplarer og sælges for 30 kr. til fordel for Soransk Samfund.

Henvendelse til: Soransk Samfunds kasserer. Ved indsendelse af 30 kr. pr. giro eller pr. check tilsendes bogen portofrit!

Civilingeniør S. Kamman, Tobaksvejen 10, 2860 Søborg. Giro 4 00 17 10.

Jul i Sorø 1970

Den nye sognepræst i Munkebjergby *Stephen Egede Glahn* indleder med den obligate juleartikel, og derefter følger »Sorøegnens naturværdier« af Peer Holstein med en udmærket karakteristik af det skønne Midtsjælland, ledsaget af en række gode fotos. Det oplyses ikke, hvor de stammer fra, men stedkendte nikker genkendende til gamle bøger, Pedersborg sø ved kirken, en runddyse i Broby Vesterskov og Flommen. *Per Linnemann-Schmidt* (R 29) skriver om sin families 100-årige tilknytning til »Fuglager«, og den næste artikel ridser historien op om *H. C. Lunge* og *Søns Jernstøberi* og *Maskinfabrik*, der begyndte under beskedne forhold i Næsby, men efter flytning til Sorø udviklede sig til en stor virksomhed, der producerede tærskværker, æltemaskiner m.m. Virksomhedens historie efter den første verdenskrig gemmes til en senere lejlighed.

Den følgende samtale mellem malermester *Asgar Larsen* og den gamle mestersvend *H. C. Andersen* i malerfirmaet Carl Hansen, der nu er fyldt 90 år, giver mange interessante oplysninger om uddannelsen i malerfaget før og nu. *H. C. Andersen* har i over 40 år specielt taget sig af at restaurere Hilkiands dekorationer i Akademybygningen, men han kan huske meget andet og fortæller interessant herom. Politikeren og juristen *Hermod Lanung* (S 14) fortæller morsomt og oplysende om sine Sorøår 1911-14, sine første udenlandsrejser og senere mangelgørende oplevelser og minder om gamle kammerater. (SB bragte

slutningen af denne artikel i okt. nr.). I »Hændelser på Sorøegnen inden århundredskiftet« af afdøde teglværksarbejder *Fritz Christensen* berettes løst og fast om Sorø og omegn, bl. a. fortælles det, at der ud over de berømte maller også var sumpskildpadder i søen, som ligeledes skulle være udsat af de gamle munker! Den er vist for tyk! Det samme gælder beretningen om nøgendans på Postgården i forbindelse med et Akademibal. Tidligere kontorbestyrelse og byrådsmedlem i 20 år *Valdemar Andersen* fortæller om de resultater, der er opnået for specialarbejderne gennem de 50 år, han har været den lokale formand.

Den nytiltrådte museumsinspektør mag. art. *Marianne Saabye*, der er gift med soraneren *John Erichsen* (S 62), Kbhvns. Bymuseum, fortæller om Kunstmuseet i Sorø, kaster blikket bagud og mindes *Thorlacius Ussings* (S 09) store indsats og lufter nogle fremtidsperspektiver, mens *Knud Raaschou-Nielsen* (S 33) fortæller om tilvæksten, der omfatter 22 kunstværker i de sidste 20 år.

Heftets sidste artikel er skrevet af *Paul Honoré*, der interviewer tidligere landbetjent *J. Terp Petersen*, der med lune fortæller om gamle dage i Sorø, hvor politiet virkelig kendte »kunderne«, og hvor tonen var en anden end i dag.

Omslaget er et meget smukt farvefoto, taget af *Sven Gerner Andersen* (R 45) fra Egevang med Akademiet i baggrunden, sløret af dis.

Et smukt lokalhistorisk værk, nu 27. årgang, alle redigerede af den utrættelige Oscar Lünell, et kildekrift af karat.

Red.

Flere gaver til Soranerbladet

Paul Langballe, Chr. Bistrup, Arni Helmsdal, Georg Sylwander, Kim Wilken.

Der er fra 1.1.79 til 5.11. 79 i alt modtaget kr. 9.405,- (incl. liste 1-13).

Soranske dødsfald

IVAR CHRISTENSEN (S 30)

12. maj 1912-12. maj 1979

ERIK HERMANN PEDERSEN (S 30)

30. november 1911-11. oktober 1979

PREBEN M. V. KRONSKJOLD (R 36)

24. juni 1920-13. oktober 1979

NIELS ERIK MORGILS (R 36)

9. februar 1920-27. oktober 1979

INGER JENSEN (S 17)

29. april 1899-2. november 1979

In memoriam:

»Doktor Inger«

Inger Jensen, født i Sorø den 29. april 1899, død i Sorø den 2. november 1979.

Inger Jensen var født og opvokset i Sorø, blev i 1917 matematisk student fra Sorø Akademis skole, tog i januar 1925 lægevidenskabelig embedseksamen og kom ved juletid 1931, efter en grundig almen hospitalsuddannelse, hjem til Sorø, for først at blive sin fader, læge O. Chr. Jensens kompagnon, og efter hans død i 1943 ene om en stor by- og landpraksis.

Inger Jensen blev hurtigt en kendt og søgt læge. Hun var sine patienters gode læge, deres trøster, en ven og vejleder. Begrebet social-medicin er og var ikke så ukendt for danske læger, som man nuomstunder gerne vil tro. - Trods sit store arbejde fik Inger Jensen tid til at tænke på andre ting. Hun interesserede sig således levende for Sønderjylland og må have været en af Sorøs sidste abonnenter på Flansborg Avis, som hun ikke blot holdt, men også læste. Derudover så man hende mest læse i bibel og salmebog. Hun havde i mange år sin faste plads i kirken og var fast forankret i sin barnetro på en så smuk og jævn måde, at man nok kunne misunde hende det. Hun var aldrig ledig, utrolig flittig med nål og tråd; utallige er de store og små håndarbejder, der skyldes hende.

Under navnet »dr. Inger« blev hun allerede, medens hun levede, en myte, et begreb for en stor skare mennesker, der i hende så den ideelle læge, hos hvem de trygt kunne søge hjælp i enhver henseende og til enhver tid, dag og nat, søn- og helligdage. Det er først gruppepraksisdannelsen, der har skaffet praktiserende læger rimelige arbejdsvilkår med skiftende vagttjeneste og regelmæssig week-end frihed. Inger Jensen kunne ikke slutte sig til en gruppepraksis, fordi hun følte det, som om hun snød sine patienter, når de sendte bud efter hende, og en helt anden læge dukkede op. - Men det slider på mennesker at være så dybt engageret i arbejdet for andre, som Inger

Jensen var, og for 4-5 år siden blev det klart, at kræfterne ikke mere slog til. I 1975 måtte dr. Inger modstræbende give op og afhænde sin store praksis. Afslutningen har ladet vente på sig, men nu er den tro tjener endelig nået hjem. E. V. J.

Fødselsdage i december

Soransk Samfund lykønsker følgende kammerater, der har rund fødselsdag i december -79:

8. Lektor, dr. phil. h. c. Aage Kragelund (f. 1894), Odensegade 30, 2100 København Ø.
13. Direktør Niels Chr. John Wilhelmsen (f. 1919), Højkær 37, 12., tv., 2610 Rødovre.
14. Overlærer Bodil Laursen (f. 1919), Bag Søndermarken 9, 2500 Valby.
15. Civilingeniør Helge W. Guld (f. 1929), P. O. Box 6, Isando, TVL, South Africa.
16. Sekretariatschef, cand. jur. Edward Hee (f. 1919), Havnegade 51, 1058 København K.
16. Overlæge Benni Nerstrøm (f. 1929), A.N. Hansens Allé 24, 2900 Hellerup.
17. Civilingeniør Hans Haagen Bache, f. 1929), Søndervej 59, 2830 Virum.
17. Afdelingstandlæge Anders Chr. Løgstrup (f. 1929), Svalevej 13, 2900 Hellerup.
19. Eksportchef John Houlberg (f. 1919), Worsaaesvej 2, 1972 København V.
20. Direktør Hans Thranow (f. 1919), Elle søpark 51, 2950 Vedbæk.
21. Overlæge, dr. med. Valdemar Kornerup (f. 1909), Amtssygehuset, 6800 Varde.
22. Vicekontorchef Otto Mackeprang (f. 1894), Egehøjvej 16, 2920 Charlottenlund.
23. Adjunkt, cand. mag. Bjørn Pauli Andersens (f. 1929), Rødegaard, 7250 Hejlsvig.
23. Værkmester Søren Andersen (f. 1904), Godthåbsvej 42, 2000 København F.
25. Civilingeniør Johs. Jørgensen (f. 1909), Kronprinsessegade 36, 3., 1306 København K.
26. Redaktør Mogens Damkier (f. 1919), Skovbrinken 10, 2920 Charlottenlund.
30. Skolesundhedsplejerske Helga Skovrind (f. 1919), Hækkevej 2, 4450 Jyderup.
31. Ørelæge Paul Petersen (f. 1904), Dalgas Avenue 47, 8000 Århus C.
31. Brygmester Kurt von Sperling (f. 1904), Nordborggade 15, 8000 Århus C.

Soranerfrokosten d. 1. nov.

Det blev en lile, men som sædvanlig meget hyggelig frokost - og det kan da godt være, at det våde novembervejr gav os særlig trang til at nyde en bid brød og en dram.

Der var ingen indbudt taler, men det holder os jo ikke tilbage. Der var megen snak mand og mand imellem, til siden og tværs over bordet, indtil Baggesen (R 24) til os allesammen

anbefalede Akademiets bibliotek; efter han nu var flyttet til Sorø, havde han haft særdeles megen fornøjelse deraf, især guldalderlitteratur og værker om fejden mellem hans tipoldefar Jens Baggesen og Oehlenschläger. Også Saxtorph (S 40) havde haft megen gavn af at kunne trække på biblioteket, når historiske værker var udlånt på Det kongelige Bibliotek eller Universitetsbiblioteket.

Clausen (æresmedlem, S 25) overbragte en hilsen fra Mackeprang (S 13), som nu er indlagt og vist meget »sølle«; desuden fortalte han, dels at Soransk Samfund er betænkt i C. C. Hoffgaards testamente, dels at Phoenix-kæden (soranske frimurere) havde overført Phoenix-fondens midler til Samfundet, nu da der jo ikke længere er noget behov for pengehjælp til ny uniformer ved konfirmationen. Til sidst fandt Krog-Meyer (S 18) anledning til at citere et festligt digt af »Ærbødigt« om den danske vægelsindethed.

Ellers var der til stede: Krog-Meyer (æres-, R 09), Ellen Vibeke Jensen (også æres-, S 13), Høfler (R 19), Kamman (S 27), Stauning (R 29), Taarnhøj (S 37) og formand), With (S 38), Bentzen (S 78), Dalggaard (S 78) og så sandelig en 79-er Jens Christian Jensen. Det blev til 70 år mellem Nestor og Benjamin!

Jeg regner med, at de tre yngste følte, at de er velkomne; de to 78-ere har da været her flere gange, og Bentzen fortsatte endda hyggen med fire af os gamle henne på Pre-toria.

NB: Hvis man mener, at pengepungen eller tiden ikke holder til restaurationsfrokost, så kan man altid drysse ind på Henrik Steffensvej nr. 2 kl. ca. 14,00.

N. Sx.

Memo

Til soranerfrokosten i december taler *Per Sørensens* (S 51): »Noget om arkæologi i Thailand«.

Ingen taler i januar -80.

Julegaveidé Soraner-Biografier

1584-1737 - 175 kr.

1747-1800 - 75 kr.

1822-1900 - 200 kr.

1901-1960 - 150 kr.

1901-60 fås også i 10-års hefter a 25 kr.

Ved forudbetaling til kassereren sendes bøgerne portofrit, ellers pr. efterkrav.

1584-1960 - HELE VÆRKET -
600 KR. PORTOFRIT!

MEDLEMSKONTINGENTET

er for 1979 fastsat til kr. 60,00; for juniormedlemmer (fra og med årgang 1972) — samt for medlemmer, fyldt 67 år — dog kun 30,00. Medlemmer, som aftjener deres værnepligt, er kontingentfrie et år, når meddelelse gives til:

SORANSK SAMFUND: Kassereren

Civilingeniør S. Kamman
Tobaksvejen 10 2880 Søborg
(01) 69 11 44
Postgiro 4 00 17 10

BETALING

Til de medlemmer, der er bosat i Danmark, på Færøerne, i Norge, Sverige, Finland og på Island fremsendes fortrykte girokort. Medlemmer bosat i det øvrige udland, bedes tilsende os en check trukket på en dansk bank og lydende på danske kroner (det koster ellers Samfundet d.kr. 15,00 at indløse en check). Denne indbetaling må gerne komme kassereren i hænde uden yderligere opfordring, hvorved Samfundet sparer tid og penge til opkrævning.

ADRESSEFORANDRINGER

meddeles til kassereren!

HENVENDELSER vedrørende:

SORANSK SAMFUND stiles til:

Overlæge Palle Taarnhøj
(Soransk Samfunds formand)
Københavns Amts Sygehus
2600 Glostrup
(02) 96 43 33, lokal 476

LEGATANSØGNINGER stiles til:

SORANSK SAMFUND

Direktør, cand. jur. Svend Clausen
(Soransk Samfunds næstformand)
Amaliegade 21 A, 1.
1256 København K
(01) 13 51 05, (03) 19 12 35

SORANERBLADET: Redaktion

Svend Ranvig
Kongebrovej 28
4180 Sorø
(03) 63 08 57 (bedst 18-19)

SORANERBLADET: Administration

Direktør Finn Harlang
Dronningens Tværgade 30, 1302 København K.
(01) 13 86 66

Sorø Bogtrykkeri ApS
Alléen 9, 4180 Sorø
(03) 63 05 75

Indhent tilbud på

Person-, Last-, Varevogne

MERCEDES-BENZ

4300 HOLBÆK
Hovedvej 4
(03) *43 41 22

4400 KALUNDBORG
Slagelsevej 162
(03) *51 11 66

4500 NYKØBING Sj.
Autogården
(03)* 41 11 22

Nyt tøj til bilen

ALTIKA

Autokonfektion
Blegdamsvej 28
2200 København N
(01) 39 64 41

Poul & Bent Henningsen
(1939)

Storno

RADIOTELEFONER

Artillerivej 126

Telefon (01) 57 68 00

Sorø Akademis
Skovdistrikt

Telf. (03) 63 01 25

gælder det **SPHAGNUM** så tal med

Pindstrup Mosebrug A/s

Pindstrup
8580 Ryomgård
Telefon (06) 39 61 00

SAAB

**LANCIA
POLSKI FIAT**

Salg - Service

Aut. SAAB-forhandler
NIELS THIELE

Automobiler
STENLØSE
Tlf. (03) 17 00 72

**SVEGÅRDS
BOGHANDEL
SORØ**

TELEFON (03) 63 00 27
POSTKONTO 6 00 71 63

THOR-VASK - NÆSTVED

TELEFON 72 25 50